

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΓΙΑ ΤΟ

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης

«Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) – Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α' 146) και άλλες διατάξεις»

Ιούλιος 2026

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 22 Ιουνίου 2026 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Β΄ της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης με τίτλο: «Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) – Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α΄ 146) και άλλες διατάξεις».

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους **κ.κ. Μιχάλη Αλέπη, Γεώργιο Αμβράζη, Ηλία Δόλγυρα, Χριστόδουλο Ευθυμίου, Γεώργιο Γωνιωτάκη και Γεώργιο Πετρογιάννη.**

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο **κ. Γεώργιος Γωνιωτάκης**, Αντιπρόεδρος της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες ο **Δρ. Λεωνίδας Κανέλλος**, Δικηγόρος, Διδάκτωρ Νομικής, συγγραφέας, Πρόεδρος Πανελληνίου Δικτύου Επαγγελματιών DPO, τ. Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και του Σώματος Ευρωπαίων Ρυθμιστών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (BEREC), ο **κ. Γιάννης Κωτσής Γιανναράκης**, Συντονιστής του Ευρωπαϊκού Κόμβου Ψηφιακής Καινοτομίας GR digiGOV-innoHUB, Εκπρόσωπος των ελληνικών EDIHs και ο **κ. Βασίλειος Παπαγεωργίου**, Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, **η κα Χριστίνα Κουτσιούμπα**, Επιστημονική Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε τρεις (3) συνεδριάσεις στις 6 Ιουλίου 2026.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ	4
ΣΧΟΛΙΑ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ.....	13
ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ	34
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε.....	48

Γνώμη της Ο.Κ.Ε. επί του Σχ/Ν του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης

«Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) – Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α' 146) και άλλες διατάξεις»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

Η Ο.Κ.Ε. αναγνωρίζοντας τη σημασία της Τεχνητής Νοημοσύνης στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας και τον αντίκτυπο των τεχνολογικών καινοτομιών τόσο στην αγορά εργασίας, όσο και στην καθημερινότητα των πολιτών, έθεσε το ζήτημα αυτό εντός των προτεραιοτήτων του κοινωνικού διαλόγου, εκπονώντας ήδη από το 2022 Γνώμη Πρωτοβουλίας με τίτλο: «Τεχνητή Νοημοσύνη: Προτάσεις για εναρμονισμένη εθνική προσέγγιση»¹.

Στην Γνώμη αυτή αναδείχθηκε ο αναπτυξιακός και παραγωγικός ρόλος των τεχνολογιών της ΤΝ, τονίστηκε η αναγκαιότητα προστασίας των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και των αρχών σεβασμού της ιδιωτικότητας, μη διακριτικής μεταχείρισης, ποιότητας και αξιοπιστίας, διαφάνειας, αμεροληψίας και ελέγχου από τον χρήστη και υπογράμμισε την αναγκαιότητα εναρμόνισης των εθνικών δράσεων με το ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ για την ΤΝ και την αναγκαιότητα σχεδιασμού και εφαρμογής μίας Εθνικής Στρατηγικής για την ΤΝ με την συμβολή ουσιαστικού κοινωνικού διαλόγου και ευρείας διαβούλευσης με όλη την κοινωνία.

Εν συνεχεία, η Ο.Κ.Ε. με την Γνώμη της επί του νομοσχεδίου του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για την «Ίδρυση Ελληνικού Εργοστασίου Τεχνητής Νοημοσύνης – Συνεποπτεία της Η.Δ.Υ.Κ.Α. Μ.Α.Ε. από τα Υπουργεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Υγείας»² προέβαλε την ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών από την πολιτεία για την δημιουργία ενός οικοσυστήματος βέλτιστων και καινοτόμων

¹ Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, *Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε. αρ. 329 με τίτλο «Τεχνητή Νοημοσύνη: Προτάσεις για εναρμονισμένη εθνική προσέγγιση»*, 2022, https://oke.gr/sites/default/files/gnomi_oke_tehniti_noimosyni_teliko.pdf

² Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, *Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 367 επί του σχεδίου Νόμου “Ίδρυση Ελληνικού Εργοστασίου Τεχνητής Νοημοσύνης – Συνεποπτεία της Η.Δ.Υ.Κ.Α. Μ.Α.Ε. από τα Υπουργεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Υγείας”*, 2025, https://oke.gr/sites/default/files/367-oke-gnomi-shn_ypposidi-faros_ae_idyka.pdf.

πρακτικών στην χώρα μας, το οποίο να στοχεύει: α) στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, παρέχοντας προηγμένους υπολογιστικούς πόρους, πρόσβαση σε μεγάλα δεδομένα, και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, β) στην υποστήριξη της ανάπτυξης προϊόντων ΤΝ υψηλής αξιοπιστίας και εναρμονισμένων με την εθνική νομοθεσία και τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς γ) στην προώθηση της καινοτομίας στους τομείς εξειδίκευσης, όπως για παράδειγμα τη βιωσιμότητα με την ανάλυση δορυφορικών δεδομένων για τη διαχείριση φυσικών πόρων και την καταπολέμηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής δ) στην επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο, μέσα από προγράμματα κατάρτισης, αναβάθμισης δεξιοτήτων και προσέλκυσης ταλέντων στον τομέα της ΤΝ, ε) στη διασφάλιση της καινοτομίας, μέσω διασύνδεσης με άλλες συναφείς πρωτοβουλίες και στ) στη συμβολή στη δημιουργία ενός διασυννοριακού οικοσυστήματος καινοτομίας μέσω ΤΝ με πολλαπλασιαστικά οφέλη για όλες τις χώρες της Ε.Ε.

Το Σχέδιο Νόμου (Σχ/Ν) με τίτλο «*«Μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2024 (Κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη) – Τροποποίηση του ν. 4961/2022 (Α' 146) και άλλες διατάξεις»* φαίνεται να αποτελεί μια προσπάθεια προς αυτήν την κατεύθυνση. Η βασική κατεύθυνση του Σχ/Ν σύμφωνα και με την ανάλυση συνεπειών της ρύθμισης στοχεύει μακροπρόθεσμα³ κυρίως «...στην θέσπιση ενός συνεκτικού, ολοκληρωμένου και θεσμικά ώριμου νομοθετικού πλαισίου που διασφαλίζει τη συνεπή, συνεχή και απρόσκοπτη εφαρμογή του Κανονισμού για την ΤΝ στην ελληνική έννομη τάξη, την αξιοποίησή της ΤΝ με ασφαλή τρόπο αντιμετωπίζοντας επαρκώς τους κίνδυνους στην ασφάλεια των ανθρώπων και στα θεμελιώδη δικαιώματά τους, τη διασφάλιση της σταθερής, αποτελεσματικής και εύρυθμης λειτουργίας του ν.π.δ.δ. «Ελληνικό Κτηματολόγιο», την πλήρη ομογενοποίηση, ψηφιοποίηση και απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών σε όλη τη χώρα, ώστε οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να λαμβάνουν τις υπηρεσίες με ενιαίο, διαφανή και ψηφιακό τρόπο, την πλήρη εφαρμογή της αρχής μόνον άπαξ («once -

³<https://www.opengov.gr/digitalandbrief/wp-content/uploads/downloads/2026/06/%CE%91%CE%9D%CE%91%CE%9B%CE%A5%CE%A3%CE%97-%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%95%CE%A0%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%9D-%CE%A1%CE%A5%CE%98%CE%9C%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf>

only»), την συνεργατική λειτουργία όλων των δήμων μέσω κοινών ψηφιακών υπηρεσιών και τη σημαντική μείωση του προκαλούμενου διοικητικού κόστους, τη δημιουργία ενός ενιαίου ψηφιακού οικοσυστήματος δήμων, το οποίο θα παρέχει σύγχρονες, ολοκληρωμένες και ομοιόμορφες υπηρεσίες σε όλη την χώρα, τη βελτίωση της ποιότητας και αποδοτικότητας της διοικητικής εξυπηρέτησης, μέσω της μείωσης του χρόνου απόκρισης, της καλύτερης παρακολούθησης των αιτημάτων και της ενίσχυσης της διαφάνειας στη διαχείρισή τους, την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της συνεκτικότητας του θεσμικού πλαισίου για την επεξεργασία δεδομένων και τη λειτουργία των πληροφοριακών συστημάτων του Δημοσίου και τη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας κρίσιμων ψηφιακών υποδομών μέσω σταθερού μεταβατικού πλαισίου στελέχωσης έως την πλήρη κάλυψη των θέσεων με τακτικό προσωπικό...».

Ενόψει των παραπάνω, το αρμόδιο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ανάρτησε στην επίσημη ιστοσελίδα της δημόσιας διαβούλευση⁴ το υπό επεξεργασία Σχέδιο Νόμου με σκοπό να εντάξει ρυθμίσεις προς την προαναφερόμενη στόχευσή του.

Με το νέο αυτό νομοσχέδιο επιχειρείται μια συνολική αντιμετώπιση των προαναφερθέντων ζητημάτων εντός 42 άρθρων, τα οποία κατανέμονται σε τρία (3) Μέρη (Μέρος Α' έως Μέρος Γ').

Το Μέρος Α' (άρθρα 1-25) περιέχει τα μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού για την ΤΝ και αποτελείται εννέα (9) Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο Α' περιέχονται ο σκοπός και το αντικείμενο του Μέρους Α' (άρθρα 1-2). Ειδικότερα, ως σκοπός ορίζεται η δημιουργία πλαισίου εποπτείας των συστημάτων ΤΝ για υψηλό επίπεδο προστασίας υγείας, ασφάλειας και θεμελιωδών δικαιωμάτων, με παράλληλη στήριξη της καινοτομίας, μέσω λήψης μέτρων εσωτερικού δικαίου για την εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689. Ως αντικείμενο ορίζεται η λήψη μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού για την ΤΝ και ειδικότερα: α) ο ορισμός εθνικών αρμόδιων αρχών εποπτείας της αγοράς, ενιαίου

⁴ <https://www.opengov.gr/digitalandbrief/?p=3997>

σημείου επαφής και κοινοποιουσών αρχών για τους σκοπούς του Κανονισμού για την ΤΝ, β) η ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν στη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων αρχών, γ) η ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν στα ρυθμιστικά δοκιμαστήρια ΤΝ και τη δοκιμή συστημάτων ΤΝ σε πραγματικές συνθήκες, δ) ο καθορισμός και η διαδικασία επιβολής αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων, ε) η ρύθμιση ζητημάτων σχετικών με την παροχή ένομης προστασίας και την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής κατά των εκδοθεισόμενων αποφάσεων, στ) η σύσταση στην Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης ενιαίου μητρώου συστημάτων ΤΝ για φορείς του δημοσίου τομέα, ζ) η ενίσχυση της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου ΤΝ για την παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την ΤΝ και η) η διευκόλυνση της στελέχωσης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ως αρχής εποπτείας της αγοράς.

Με το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 3-7) ορίζεται η Α.Π.Δ.Π.Χ. ως κεντρική αρχή εποπτείας αγοράς για τις απαγορευμένες πρακτικές, για τα συστήματα υψηλού κινδύνου και για τα συστήματα με υποχρεώσεις διαφάνειας. Οι εποπτικές αρχές του Τμήματος Α' Παραρτήματος Ι ορίζονται αρμόδιες για τα συστήματα υψηλού κινδύνου που συνδέονται με προϊόντα της οικείας νομοθεσίας εναρμόνισης. Η Α.Π.Δ.Π.Χ. ορίζεται ως ενιαίο σημείο επαφής, με υποχρέωση να τηρεί δημόσιο κατάλογο των τομεακών αρχών, να ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να επικοινωνεί με την Υπηρεσία ΤΝ και υποβάλλει εκθέσεις εφόσον οι εποπτικές αρχές δεν το πράττουν απευθείας. Παράλληλα, η Ε.Ε.Τ.Τ. ορίζεται με τις προτεινόμενες διατάξεις ως κοινοποιούσα αρχή, ενώ προβλέπεται σύσταση Κέντρου συντονισμού και τεχνογνωσίας σε αυτήν, με αρμοδιότητες να υποστηρίζει τις αρχές, να παρέχει εκπαίδευση, να διευκολύνει την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας, να στηρίζει οικονομικά και λειτουργικά το ρυθμιστικό δοκιμαστήριο και να παρέχει πληροφόρηση και καθοδήγηση προς τις ΜμΕ και νεοφυείς επιχειρήσεις. Προβλέπεται δυνατότητα να ζητά τη συνδρομή εμπειρογνομόνων (με όριο αμοιβής κατά το άρθρο 118 ν. 4412/2016), ενώ δεσμεύεται από υποχρέωση εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, προβλέπεται σύσταση στην Α.Π.Δ.Π.Χ. ενιαίου συστήματος υποβολής καταγγελιών για τις οποίες ορίζονται προθεσμίες για κρίση

αρμοδιότητας και για αξιολόγηση (30 και 60 ημερών αντίστοιχα), ενώ ορίζεται και μηχανισμός ανάληψης της υπόθεσης από την Α.Π.Δ.Π.Χ. σε περίπτωση αδράνειας ή αναρμοδιότητας άλλης αρχής εποπτείας, με διασφάλιση του δικαιώματος προηγούμενης ακρόασης του καταγγελομένου.

Το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 8-9) περιέχει ρυθμίσεις για στενή συνεργασία Α.Π.Δ.Π.Χ., αρχών εποπτείας και τελωνειακών αρχών, για μεταξύ τους διαβίβαση πληροφοριών, με διασφάλιση ίδιου επιπέδου εμπιστευτικότητας, περιέχει δε πρόβλεψη ότι φορείς δημοσίου που δεν περιλαμβάνονται ρητά στις αρχες εποπτείας, όπως η Επιθεώρηση Εργασίας, η ΤτΕ, η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας, η Επιτροπή Ανταγωνισμού και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, έχουν υποχρέωση ενημέρωσης της Α.Π.Δ.Π.Χ. για συστήματα υψηλού κινδύνου. Ομοίως, περιέχει ρυθμίσεις για συνεργασία της Α.Π.Δ.Π.Χ. και με άλλες αρχές-μη εποπτεύουσες όπως Υπουργεία (Παιδείας, Υποδομών, Ανάπτυξης, Εργασίας, Δικαιοσύνης) και εποπτευόμενοι φορείς τους καθώς και ρυθμίσεις για παροχή συνδρομής και πληροφοριών εντός των προθεσμιών που ορίζει ο Κανονισμός.

Με το Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 10-14) προβλέπεται διαδικασία αξιολόγησης από υφιστάμενους κοινοποιημένους οργανισμούς της κάλυψης των προϋποθέσεων του άρθρου 31 του Κανονισμού. Ορίζεται ότι η Ε.Ε.Τ.Τ. αξιολογεί τη συμμόρφωση του υποψηφίου με τις απαιτήσεις του άρθρου 31 του Κανονισμού για την ΤΝ κατά την αξιολόγηση αυτή και θεωρεί ως τεκμήρια συμμόρφωσης- κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 11 του Κανονισμού- και αποδέχεται τυχόν πιστοποιητικά διαπίστευσης του Εθνικού Συστήματος Διαπίστευσης. Περαιτέρω, ορίζεται η Α.Π.Δ.Π.Χ. ως κοινοποιημένος οργανισμός για την αξιολόγηση συμμόρφωσης συστημάτων υψηλού κινδύνου που πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία από αρχές που είναι αρμόδιες για την επιβολή του νόμου, τη μετανάστευση και το άσυλο, ενώ υφίσταται πρόβλεψη εξαίρεσής της από υποχρέωση ασφάλισης αστικής ευθύνης όταν και στο βαθμό που λειτουργεί ως τέτοιος.

Με το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 12-15) συστήνεται στην Ε.Ε.Τ.Τ. ρυθμιστικό δοκιμαστήριο με την Ε.Ε.Τ.Τ. και την Α.Π.Δ.Π.Χ. να ορίζονται ως αρμόδιες αρχές λειτουργίας του. Η Ε.Ε.Τ.Τ. εκδίδει πρόσκληση προς τους παρόχους ή μελλοντικούς

παρόχους συστήματος TN να υποβάλουν αίτηση συμμετοχής στο ρυθμιστικό δοκιμαστήριο TN υπό ορισμένες προϋποθέσεις⁵ Προβλέπεται δε δυνατότητα συνεργασίας με Ελληνικό Εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ) και τους Ευρωπαϊκούς Κόμβους Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIHs). Περαιτέρω, ορίζεται ο τρόπος παρακολούθησης δοκιμών σε πραγματικές συνθήκες εκτός δοκιμαστηρίων. Ορίζεται ότι η έγκριση δοκιμής παρέχεται μόνο με ρητή έγγραφη άδεια και ότι η άπρακτη παρέλευση 30 ημερών δεν τεκμαίρεται ως έγκριση. Προβλέπεται, επίσης, ότι σε περίπτωση πτώχευσης/παύσης παρόχου ή αντιπροσώπου, ο εκκαθαριστής υποχρεούται στην τήρηση της τεκμηρίωσης. Τέλος, προβλέπεται ότι το Υπουργείο Ψηφιακής είναι αρμόδιο για τον ορισμό εκπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Τεχνητής Νοημοσύνης.

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 16-20) προβλέπεται ότι η Α.Π.Δ.Π.Χ. και οι εποπτικές αρχές έχουν τη δυνατότητα με αιτιολογημένη απόφαση και τηρώντας την αρχή της προηγούμενης ακρόασης να προειδοποιούν, να επιπλήττουν, να επιβάλλουν πρόστιμα (τα οποία έχουν χαρακτήρα δημοσίων εσόδων) ή/και περιοδικές χρηματικές κυρώσεις έως 2% του μέσου ημερήσιου παγκόσμιου κύκλου εργασιών. Στο πεδίο εφαρμογής της προτεινόμενης αυτής ρύθμισης εντάσσονται και οι φορείς του δημοσίου. Στο πλαίσιο επιβολής διοικητικών κυρώσεων ορίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη ο γραμματισμός στην TN, ενώ στο πλαίσιο διαδικασίας για τη διευθέτηση διαφορών ορίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη και η παραδοχή της παράβασης. Περαιτέρω, προβλέπεται ότι η Α.Π.Δ.Π.Χ. και οι εποπτικές αρχές προβαίνουν σε δημοσίευση αποφάσεων (οι οποίες περιλαμβάνουν κυρώσεις, φύση παράβασης, ταυτότητα παραβάτη), ενώ προβλέπεται και υποχρέωση τήρησης εμπιστευτικότητας. Επίσης, περιλαμβάνεται ρύθμιση σχετικά με δυνατότητα της Α.Π.Δ.Π.Χ. και των εποπτικών αρχών για απαίτηση από τον φορέα εκμετάλλευσης TN του συνόλου των εξόδων για τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν για τη διερεύνηση και τη διαπίστωση της μη συμμόρφωσης, σε περίπτωση επιβολής διοικητικής κύρωσης. Ως μέσο δικαστικής προστασίας ορίζεται η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της

⁵ α) η καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων, β) το περιεχόμενο και η μορφή της αίτησης, γ) τα κριτήρια βαθμολόγησης, δ) ο ανώτατος αριθμός αιτήσεων που εντάσσονται στο ρυθμιστικό δοκιμαστήριο, ε) τα αναλογούντα τέλη συμμετοχής ανά κατηγορία αιτούντος και στ) κάθε άλλο σχετικό με την εφαρμογή των άρθρων 57, 58 και 59 του Κανονισμού για την TN ζήτημα, το οποίο δεν έχει ρυθμιστεί με τις προβλεπόμενες στην παρ. 1 του άρθρου 58 του Κανονισμού εκτελεστικές πράξεις.

Επικρατείας κατά αποφάσεων επιβολής κυρώσεων και κατά λοιπών ατομικών/κανονιστικών πράξεων, ενώ προβλέπεται τροποποίηση του ν. 4990/2022, ώστε να συμπεριλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του και οι παραβάσεις του Κανονισμού.

Με το Κεφάλαιο Ζ' (άρθρα 21-22) προβλέπονται ρυθμίσεις για την σύσταση ενιαίου μητρώου για τα συστήματα ΤΝ του δημοσίου στην Ειδική Γραμματεία ΤΝ και Διακυβέρνησης Δεδομένων. Ορίζεται υποχρέωση κάθε φορέα να υποβάλλει -πριν τη λειτουργία- δήλωση καταχώρισης με ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο. Ως υπεύθυνος ορίζεται ο Υ.Χ.Δ. ή ο προϊστάμενος πληροφορικής. Περαιτέρω, με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις συστήνεται Παρατηρητήριο ΤΝ για την παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την ΤΝ, με δυνατότητα άντλησης στοιχείων από το Μητρώο συστημάτων ΤΝ του δημοσίου και την υποχρέωση ανάρτησης αναφορών.

Στο Κεφάλαιο Η' (άρθρα 23-25) περιέχονται εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις. Ειδικότερα, περιέχονται εξουσιοδοτικές διατάξεις προς Α.Π.Δ.Π.Χ. και Ε.Ε.Τ.Τ. για έκδοση υποδειγμάτων, για αποζημιώσεις και αμοιβές ειδικών και εμπειρογνομόνων, με λεπτομέρειες για την λειτουργία του ενιαίου συστήματος καταγγελιών, τη συνεργασία φορέων και τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και μεταβατικές διατάξεις σχετικά με την κάλυψη αναγκών προσωπικού της Α.Π.Δ.Π.Χ. για 2 έτη και σχετικά με την υποχρέωση καταχώρισης των υφισταμένων συστημάτων ΤΝ του δημοσίου στο νέο Μητρώο έως 31.10.2026. Τέλος, καταργείται το Κεφάλαιο Β' του Μέρους Α' του ν. 4961/2022.

Το Μέρος Β' (άρθρα 26-41) περιέχει ρυθμίσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Εσωτερικών και εποπτευόμενων φορέων τους σχετικές με τη λειτουργία Κτηματολογίου, πλατφόρμας support.gov.gr, και ψηφιοποίησης ληξιαρχείου και αποτελείται από πέντε (5) Κεφάλαια.

Το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 26-29) περιέχει ρυθμίσεις σχετικές με τα Κτηματολογικά Γραφεία Ρόδου/Κω-Λέρου, εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση αποφάσεων σχετικών με την «Ελληνικό Κτηματολόγιο» α) επί εξειδίκευσης στόχων του κινήτρου επίτευξης στόχων του άρθρου 21 ανά ιεραρχικό επίπεδο και οργανική

μονάδα της κεντρικής υπηρεσίας και των αποκεντρωμένων υπηρεσιών του φορέα, καθώς και ανά υπάλληλο, β) επί διαδικασίας καθορισμού και επαλήθευσης της επίτευξης των στόχων του φορέα, το ύψος της πρόσθετης αμοιβής και τις προϋποθέσεις καταβολής της, γ) επί διαδικαστικών λεπτομερειών για την καταβολή και είσπραξη των τελών εγγραφής προς συμπλήρωση των αρχικώς καταβληθέντων και δ) επί διαδικασίας αναπομπής, καθώς και μεταβατικές ρυθμίσεις επί γεωμετρικών διορθώσεων και για το προσωπικό με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου των καταργούμενων ειδικών άμισθων Υποθηκοφυλακείων.

Το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 30-32) περιέχει τροποποιήσεις επί υφισταμένων νομοθετημάτων (ν. 4727/2020) σχετικά με την ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών και τη δημιουργία κεντρικού αποθετηρίου ψηφιακών υπηρεσιών Ο.Τ.Α. α' βαθμού, την Πλατφόρμα Ενιαίας Ψηφιακής Υποστήριξης – ΕΨΥ – support.gov.gr και τη διόρθωση παροραμάτων ν. 4727/2020.

Το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 33-34) περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με την παράταση συμβάσεων Η.Δ.Υ.Κ.Α. Μ.Α.Ε. έως 31.12.2026 και την τροποποίηση πρώτης διαχειριστικής περιόδου της ΦΑΡΟΣ ΑΕ (ν. 5263/2025). Το Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 35-39) περιέχει τροποποιήσεις διατάξεων σχετικά με την ψηφιοποίηση καταχώρισης ληξιαρχικών γεγονότων σε αντικατάσταση άρθρων του ν. 344/1976, ενώ το Κεφάλαιο Ε' περιέχει και τελικές και καταργούμενες διατάξεις (άρθρα 40-41).

Το Μέρος Γ' αποτελείται από το άρθρο 42 και ορίζει ως χρόνο έναρξη ισχύος των προτεινόμενων διατάξεων τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Επισημαίνεται ότι το υπό διαβούλευση Σχέδιο Νόμου⁶ αναρτήθηκε στην πλατφόρμα της Ανοιχτής Διακυβέρνησης στις 21/06/2026 ώρα 23:10, με καταληκτική ημέρα ώρα ολοκλήρωσης της διαδικασίας στις 06/06/2026 ώρα 9:00. Δηλαδή συνολικά, 14 ημέρες και 9 ώρες. Απεστάλη δε στην Ο.Κ.Ε. προς διατύπωση Γνώμης στις 22 Ιουνίου 2026 από το Τμήμα Β' της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής

⁶ <https://www.opengov.gr/yne/?p=5739>

Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοθετικού υλικού (σ/ν), σε ένα τόσο καίριο και σύνθετο πεδίο πολιτικής δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης θα πρέπει να είναι ικανός, ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

Άλλωστε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994 (άρθρο 2 παρ. 2) ορίζεται ότι η **Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος.** Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες, μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις.

Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου **δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.**

Με βάση τα παραπάνω, η Ο.Κ.Ε. υιοθετεί την ανάγκη εναρμόνισης της ελληνικής έννομης τάξης προς τις επιταγές του άμεσα εφαρμοστέου- δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689- ευρωπαϊκού δικαίου για την τεχνητή νοημοσύνη, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές ανάγκες και δυνατότητες, αλλά και τα απαραίτητα

μέτρα, ώστε η εφαρμογή του να καθίσταται αποτελεσματική και πλήρως λειτουργική. Παράλληλα, εκφράζει στην παρούσα γνωμοδότηση επιφυλάξεις ως προς συγκεκριμένες, αλλά σημαντικές σημειακές παρεμβάσεις του νομοσχεδίου και καλεί την πολιτεία να επανεξετάσει και να αναθεωρήσει τις εν λόγω διατάξεις κατά τα κατωτέρω ειδικώς αναφερόμενα. Τονίζει την σημασία της ουσιαστικής διενέργειας του κοινωνικού διαλόγου (ιδίως μέσω της Ο.Κ.Ε. ως συνταγματικά κατοχυρωμένου και αναγνωρισμένου φορέα), ως εν δυνάμει εγγυητή της πρακτικής αποτελεσματικότητας των υπό ψήφιση ρυθμίσεων και αρωγό σε κάθε προσπάθεια προς το σκοπό της καλής νομοθέτησης.

ΣΧΟΛΙΑ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ Ν/Σ

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το Μέρος Α' του υπό επεξεργασία σχεδίου νόμου συνιστά, μια αξιοσημείωτη προσπάθεια υλοποίησης των μέτρων εσωτερικού δικαίου προς πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή στην Ελλάδα του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 2024/1689 για την Τεχνητή Νοημοσύνη (εφεξής “Κανονισμός ή Πράξη για την ΤΝ” και στην αγγλική γλώσσα “EU AI Act”), όπως προκύπτει από την ανάλυση των συνεπειών της εν λόγω ρυθμιστικής πρωτοβουλίας.

Το πολύ σημαντικό αυτό νομοσχέδιο εντάσσεται σε μια σειρά αξιόλογων και καινοτόμων πρωτοβουλιών της ελληνικής Πολιτείας, όπως η ψήφιση του Ν. 5263/2025 με την οποία ιδρύθηκε το Ελληνικό Εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης Α.Ε. (ΦΑΡΟΣ AI Factory), μια ανώνυμη εταιρεία του Δημοσίου με σκοπό την ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ/AI) στην Ελλάδα.⁷

Με το υπό ψήφιση νομοσχέδιο εθνικής εφαρμογής μέτρων του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 2024/1689 για την ΤΝ, άμεσης ισχύος, αλλά με διαφορετικό

⁷ Στόχος της εταιρίας είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος έρευνας και ανάπτυξης, εστιάζοντας στη μελέτη της ελληνικής γλώσσας και σε τομείς υγείας και κλιματικής αλλαγής η οποία θα αξιοποιεί τον ελληνικό υπερυπολογιστή «**Δαίδαλο**» (DAEDALUS). Ο νέος, εθνικός υπερυπολογιστής της Ελλάδας διαθέτει υπολογιστική ισχύ που αγγίζει τα 89 PetaFlops, είναι 150 φορές ταχύτερος από τον προκάτοχό του και συγκαταλέγεται στους κορυφαίους παγκοσμίως στις λίστες Top500 και Green500. Έχει εγκατασταθεί στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ), και αποτελεί το ισχυρότερο υπολογιστικό σύστημα της χώρας.

χρονοδιάγραμμα ισχύος συγκεκριμένων του διατάξεων, ο εθνικός νομοθέτης στοχεύει στην ενίσχυση του πλαισίου εποπτείας και εφαρμογής των σχετικών κανονιστικών απαιτήσεων για τα συστήματα TN. Κατά τον Κανονισμό, τα συστήματα TN κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες, στο πλαίσιο μιας ρυθμιστικής προσέγγισης βάσει κινδύνου (risk-based approach) για τα θεμελιώδη συνταγματικά κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα (ζωή, υγεία, εργασία, ισότητα, σωματική ακεραιότητα, ιδιωτικότητα κ.λπ).⁸

Από το πεδίο εφαρμογής της Πράξης για την TN εξαιρούνται τα συστήματα TN που έχουν αναπτυχθεί ή χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για στρατιωτικούς σκοπούς. Εξαιρούνται, επίσης, οι δημόσιες αρχές τρίτων χωρών και οι διεθνείς οργανισμοί που χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης στο πλαίσιο διεθνών συμφωνιών επιβολής του νόμου και δικαστικής συνεργασίας με την Ε.Ε. ή με ένα ή περισσότερα από τα μέλη της.

⁸ α) Στην πρώτη κατηγορία συστημάτων TN μη αποδεκτού κινδύνου, τα οποία γενικά απαγορεύονται (με συγκεκριμένες εξαιρέσεις), ανήκουν εφαρμογές που εκμεταλλεύονται ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι ανήλικοι ή τα άτομα με αναπηρίες, συστήματα χειραγώγησης της συμπεριφοράς τους με αποτέλεσμα πρόκληση ψυχολογικής ή σωματικής βλάβης, συστήματα κοινωνικής βαθμολόγησης (social scoring) από δημόσιες αρχές, συστήματα βιομετρικής κατηγοριοποίησης από αρχές επιβολής του νόμου βάσει ευαίσθητων χαρακτηριστικών (π.χ. φυλή, πολιτικά φρονήματα), συστήματα αξιολόγησης προσωπικότητας για την πρόβλεψη εγκληματικής συμπεριφοράς, συλλογή εικόνων προσώπου από το διαδίκτυο ή κλειστά κυκλώματα (scraping) για δημιουργία βάσεων δεδομένων αναγνώρισης, συστήματα συναισθηματικής αναγνώρισης σε χώρους εργασίας και εκπαίδευσης κ.λπ

β) Στη δεύτερη κατηγορία συστημάτων TN υψηλού κινδύνου ανήκουν είτε συστήματα τα οποία αποτελούν κατασκευαστικά στοιχεία προϊόντων (αυτόνομα οχήματα, ιατρικές συσκευές, μηχανήματα, βιομηχανικές εφαρμογές) που μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την υγεία (ιατροτεχνολογικά και βιοτεχνολογικά προϊόντα, ιατρική διάγνωση, ρομποτική χειρουργική, φάρμακα) και την ασφάλεια στο χώρο εργασίας, είτε συστήματα AI ικανά να επηρεάζουν δυσμενώς τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών εισάγοντας διακρίσεις (π.χ. εκπαίδευση και απασχόληση, οικονομική συμπεριφορά, προστασία περιβάλλοντος, βιομετρική ταυτοποίηση, χορήγηση κοινωνικών επιδομάτων, δικαστικές αποφάσεις κ.λπ).

Τα εν λόγω συστήματα ενέχουν απαιτήσεις λεπτομερούς τεχνικής τεκμηρίωσης και ιχνηλασιμότητας, διαφάνειας, ανθρώπινης εποπτείας, ακρίβειας και στιβαρότητας. Προς μετριασμό των εγγενών κινδύνων που ενέχει η τεχνητή νοημοσύνη, σε τέτοια συστήματα επιβάλλονται υποχρεώσεις ελέγχου και εγκρίσεων πριν από την κυκλοφορία τους στην αγορά, υψηλό επίπεδο κυβερνοασφάλειας, ανθεκτικότητας και ακρίβειας καθώς και υποχρεώσεις συνεχούς ανθρώπινης εποπτείας, καταγραφής αρχείων (logging) και συνεχιζόμενη παρακολούθησης και ελέγχων ορθής λειτουργίας μετά την εμπορική κυκλοφορία τους στην αγορά.

γ) Στην τρίτη κατηγορία συστημάτων TN περιορισμένου κινδύνου ανήκουν συστήματα που αλληλεπιδρούν με ανθρώπινο ή παράγονο περιεχόμενο (π.χ. deep fakes, chatbots, γενετική TN). Για την κυκλοφορία τους προβλέπονται συγκεκριμένες υποχρεώσεις διαφάνειας και ενημέρωσης των τελικών χρηστών (πολίτες, διοικούμενοι, πελάτες) εκ μέρους των προμηθευτών, εισαγωγέων ή των θεσμικών χρηστών συστημάτων AI στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (υπουργεία, βιομηχανίες, ιδιωτικές εταιρίες κ.λπ). Μεταξύ αυτών προβλέπεται ενημέρωση των καταναλωτών ότι αλληλεπιδρούν με σύστημα TN, ευδιάκριτη σήμανση υλικού ή εικόνων (deep fakes) που έχει παραχθεί ή υποστεί χειραγώγηση από TN κ.ο.κ.

δ) Στην τέταρτη κατηγορία συστημάτων TN ελάχιστου ή ανύπαρκτου κινδύνου (minimal Risk) για την ασφάλεια ή τα θεμελιώδη δικαιώματα (π.χ. φίλτρα ανεπιθύμητης αλληλογραφίας, βιντεοπαιχνίδια με TN), των οποίων η συντριπτική πλειονότητα εξαιρείται από νομικούς περιορισμούς στην ΕΕ.

Με τις επιμέρους διατάξεις του Μέρους Α' του νομοσχεδίου:

- Καθιερώνεται **κεντρικός και ενιαίος μηχανισμός υποβολής και διαχείρισης καταγγελιών** (άρθρα 1,2) από τις αρχές εποπτείας της αγοράς (άρθρου 3 παρ 2 με παραπομπή στο Παράρτημα Ι Τμήμα Α' της Πράξης για την ΤΝ, παραλείποντας το εξ ίσου σημαντικό Τμήμα Β του ίδιου Παραρτήματος), καθώς και σύστημα διοικητικών κυρώσεων για την αποτελεσματική διασφάλιση της συμμόρφωσης (άρθρα 16,17).
- **Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)**, ορίζεται ως κεντρική αρχή εποπτείας της αγοράς (άρθρο 3), ενιαίο σημείο επαφής (άρθρο 4) και υποβολής καταγγελιών (άρθρο 7) για την εφαρμογή της EU AI Act με προβλέψεις συνεργασίας με τις συναρμόδιες εποπτικές αρχές (άρθρα 8, 9) ελέγχων, δοκιμών συστημάτων ΤΝ (άρθρα 12, 13 και 14) και επιβολής διοικητικών κυρώσεων (άρθρα 16, 17, 18 και 20). Το άρθρο 19 αναφέρεται στο δικαίωμα δικαστικής προστασίας των διοικουμένων ενώπιον του ΣτΕ .
- **Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)**, αναλαμβάνει τον διοικητικό και ελεγκτικό ρόλο της κοινοποιούσας αρχής (άρθρο 5) με αρμοδιότητα να αξιολογεί, να ορίζει και να επιβλέπει τους ανεξάρτητους "Κοινοποιημένους Οργανισμούς" (Notified Bodies) που θα πιστοποιούν τα συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης υψηλού κινδύνου στην Ελλάδα.
- Δημιουργείται ακόμα στην ΕΕΤΤ (άρθρο 6) **Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας Τεχνητής Νοημοσύνης**, με σκοπό την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του νέου πλαισίου και τον συντονισμό των συναρμόδιων αρχών εποπτείας, την εκπαίδευση προσωπικού, την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας.
- Θεσπίζεται **Ρυθμιστικό Δοκιμαστήριο Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Regulatory Sandbox)**, (άρθρο 12) με την υποστήριξη της ΕΕΤΤ, παρέχοντας σε νεοφυείς και μικρομεσαίες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αναπτύσσουν και να δοκιμάζουν καινοτόμες εφαρμογές σε πραγματικές συνθήκες και με την υποστήριξη της Πολιτείας. Αξιοποιούνται επίσης κρίσιμες Ευρωπαϊκές και

Εθνικές υποδομές, όπως οι Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIHs) και το Εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης ΦΑΡΟΣ AI Factory.

- Ρυθμίζεται (άρθρο 13) η **διεξαγωγή δοκιμών (real-world testing) συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου σε πραγματικές συνθήκες**, εκτός του ελεγχόμενου περιβάλλοντος του ρυθμιστικού δοκιμαστηρίου.
- Δημιουργείται στην **Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης** και Διακυβέρνησης Δεδομένων (ΕΓΤΝΔΔ) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (το οποίο ορίζει εκπροσώπους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Τεχνητής Νοημοσύνης) (άρθρο 15), Ενιαίο Μητρώο Συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης που χρησιμοποιείται από φορείς του δημόσιου τομέα, ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την εμπιστοσύνη των πολιτών.
- Με τις εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 23 ρυθμίζονται τεχνικά θέματα υποβολής καταγγελιών και με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 24 ρυθμίζονται ζητήματα στελέχωσης της ΑΠΔΠΧ μέσω κινητικότητας υπαλλήλων, ενώ με το άρθρο 25 καταργούνται το κεφάλαιο Β του Μέρους του πρωτοποριακού Ν. 4961/2022 για τις αναδυόμενες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη. Το εν λόγω κεφάλαιο Β περιέχει τα καταργούμενα άρθρα 3- 14 με ρυθμίσεις για την ανάπτυξη της ΤΝ από φορείς του δημοσίου τομέα, την αλγοριθμική εκτίμηση αντικτύπου, τις υποχρεώσεις διαφάνειας και ενημέρωσης των αναδόχων, τον ορισμό της **Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (Ε.Α.Δ.)** ως αρμόδιου ελεγκτικού φορέα για την παρακολούθηση της διαφάνειας κατά τη χρήση συστημάτων **Τεχνητής Νοημοσύνης (Τ.Ν.)** στον δημόσιο τομέα, το Μητρώο Συστημάτων ΤΝ στο δημόσιο τομέα, τη Συντονιστική Επιτροπή για την ΤΝ και το Παρατηρητήριο για την ΤΝ.
- Τέλος, με το νομοσχέδιο (άρθρο 22) γίνεται επανασύσταση του **Παρατηρητηρίου Τεχνητής Νοημοσύνης**, για την παρακολούθηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Τεχνητής Νοημοσύνης, ως εργαλείου προόδου και ψηφιακού μετασχηματισμού κράτους, οικονομίας και κοινωνίας.

Η Ο.Κ.Ε θεωρεί ότι το νομοσχέδιο για την ΤΝ παρουσιάζει πολλά θετικά σημεία, κυρίως κατά το σκέλος της πρόβλεψης ενός ενιαίου μηχανισμού υποβολής αναφορών, της συνεργασίας μεταξύ αρχών, της στελέχωση, της ανταλλαγής πληροφοριών και της χρηματοδότησης.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις διατάξεις για την στήριξη της Καινοτομίας, η Ο.Κ.Ε διαπιστώνει την προσπάθεια της πολιτείας να γεφυρώσει τις αυστηρές απαιτήσεις της EU AI Act με την ανάγκη για τεχνολογική ανάπτυξη. Στο σημείο αυτό το υπό επεξεργασία νομοσχέδιο επιχειρεί μια εξαιρετικά λεπτή ισορροπία. Από τη μία, την **επιταχυνση της καινοτομίας** μέσω της θέσπισης του Ρυθμιστικού Δοκιμαστηρίου και αξιοποίησης του AI Factory και των EDIHs, προσφέροντας στις ελληνικές startups ένα ασφαλές περιβάλλον ανάπτυξης και από την άλλη, την **προστασία του πολίτη και του δημόσιου συμφέροντος** στις δοκιμές πραγματικών συνθηκών (εκτός δοκιμαστηρίου), θέτοντας ως απόλυτο προαπαιτούμενο τη ρητή έγκριση και την τεχνολογική ωριμότητα του συστήματος (ανωνυμοποίηση, ανθρώπινη εποπτεία, αδιάβλητα logs), αποτρέποντας τον «πειραματισμό» εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Ωστόσο, εκτιμάται ότι το Μέρος Α' του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου παρουσιάζει σημαντικές αδυναμίες, οι οποίες αν δεν διορθωθούν άμεσα, θα υπονομεύσουν την ρυθμιστική του εμβέλεια, δημιουργώντας σύγχυση στην αγορά και ανασφάλεια δικαίου.

Είναι γεγονός ότι η μέχρι σήμερα πρακτική δείχνει ότι δεν έχει αναδειχθεί ένα ενιαίο "ευρωπαϊκό μοντέλο" εποπτείας της AI Act. Αντίθετα, διαμορφώνονται τρεις τάσεις: α) η πολυ-ρυθμιστική προσέγγιση⁹, β) η κεντρική εξειδικευμένη αρχή AI¹⁰ και γ) ένα υβριδικό μοντέλο¹¹.

⁹ Γερμανία, Γαλλία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο κ.ά.: με αξιοποίηση πολλών υφιστάμενων εποπτικών αρχών ανά τομέα, η οποία φαίνεται να αποτελεί την επικρατέστερη επιλογή, ιδίως σε κράτη με ισχυρή παράδοση ανεξάρτητων τομεακών ρυθμιστικών αρχών.

¹⁰ Ισπανία, Κύπρος, Πολωνία, εν μέρει Λιθουανία: με συγκέντρωση των βασικών αρμοδιοτήτων περί AI σε έναν φορέα, η οποία προτιμάται κυρίως από κράτη που επιδιώκουν μεγαλύτερη θεσμική συνοχή και ανάπτυξη εξειδικευμένης τεχνογνωσίας.

¹¹ Μάλτα, Πορτογαλία, Κροατία, Τσεχία, Ελλάδα! όπου μία κεντρική συντονιστική αρχή συνεργάζεται με εξειδικευμένες τομεακές αρχές.

Από πλευράς διοικητικού δικαίου, το ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι ο Κανονισμός AI Act **δεν επιδιώκει θεσμική ομοιομορφία**, αλλά εφαρμόζει την αρχή της **εθνικής δικονομικής και διοικητικής αυτονομίας** των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις αποτελεσματικής εποπτείας και συνεργασίας που θέτει ο Κανονισμός. Αυτό συνάδει με τη γενικότερη προσέγγιση του δικαίου της ΕΕ, όπου οι Κανονισμοί άμεσης ισχύος συχνά εναρμονίζουν τις ουσιαστικές υποχρεώσεις, αλλά αφήνουν στα κράτη μέλη κάποιο περιθώριο ως προς τη διοικητική τους οργάνωση, όπως οι Οδηγίες.

Ενόψει ύπαρξης τριών ρυθμιστικών επιλογών, η Ο.Κ.Ε δεν κρίνει σκόπιμη και αποτελεσματική την δημιουργία μιας ακόμα ad hoc Εποπτικής Αρχής για την ΤΝ στην Ελλάδα (χωρίς σαφώς ορισμένο αντικείμενο, χωρίς προϋπάρχουσα σχετική ρυθμιστική και εποπτική εμπειρία, χωρίς ήδη υπάρχουσα έδρα, διοίκηση και στελέχωση, χωρίς πρόβλεψη επαρκούς χρηματοδότησης κ.λπ). Αντίθετα, η Ο.Κ.Ε εκτιμά ότι, στην ελληνική πραγματικότητα, παρά την έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ αρχών, θα ήταν αποδοτικότερα και άμεσα αξιοποιήσιμα, ενόψει των αυστηρών προθεσμιών εφαρμογής της Πράξης για την ΤΝ, τα άλλα δυο συνεργατικά μοντέλα αξιοποίησης υπάρχουσών Αρχών, με τις παραλλαγές τους.

Η ελληνική Πολιτεία φαίνεται, άλλωστε, να επιλέγει να υιοθετήσει ένα συνεργατικό μοντέλο, αφού στο υπό επεξεργασία νομοσχέδιο προβλέπεται ένα σχήμα κεντρικής εποπτείας της Πράξης για την ΤΝ με επίκεντρο την ΑΠΔΠΧ σε συνεργασία με την ΕΕΤΤ ως κοινοποιούσα Αρχή, σύμφωνα και με την ενωσιακή προσέγγιση, όπου ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων ορίζεται ως κεντρικό όργανο για την ΤΝ (αιτ. σκ. 156, άρθρο 74 παρ 9 και 100 του Κανονισμού).

Η Ο.Κ.Ε κατανοεί ότι η ανάθεση αρμοδιοτήτων κεντρικής εποπτικής αρχής στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) έχει σαφή λογική, καθώς πρόκειται για μια συνταγματικά κατοχυρωμένη Ανεξάρτητη Αρχή με σημαντικό έργο και εμπειρία σε αλγοριθμικές αποφάσεις, μέσω εφαρμογής του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (GDPR), με υψηλή θεσμική αξιοπιστία και σεβασμό. Αν και υποστελεχωμένη, έχει διαδραματίσει διαχρονικά

σημαντικό ρόλο στην προστασία της ιδιωτικότητας¹² στο μέτρο που διαθέτει υψηλή τεχνολογία στον έλεγχο σύνομης επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, στην αξιολόγηση των κινδύνων για θεμελιώδη δικαιώματα, σε αλγοριθμική λογοδοσία, αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων, ελέγχους συμμόρφωσης και επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Άλλωστε, ο Κανονισμός για την TN βασίζεται στην αντίληψη ότι ο σημαντικότερος κίνδυνος των συστημάτων υψηλού κινδύνου δεν είναι τόσο η φυσική ασφάλεια, όσο οι δυσμενείς διακρίσεις κατά ατόμων ή κοινωνικών ομάδων, η παραβίαση ιδιωτικότητας, η αδιαφάνεια και η προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Αντιστοίχως, η επιλογή της **Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)** ως **κοινοποιούσας αρχής** για τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Act) αποτελεί εύστοχη επιλογή, αφού η ΕΕΤΤ είναι κατά γενική ομολογία, άκρως αποτελεσματική Αρχή, με ευελιξία, κατάλληλη στελέχωση, πόρους, μεγάλη εμπειρία αδειδότησης, ελέγχου και εποπτείας ως Τομεακής Ρυθμιστικής (ex ante) και ταυτόχρονα Αρχής Ανταγωνισμού (ex post) στις εποπτευόμενες αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ταχυδρομικών υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, η ΕΕΤΤ είναι απολύτως κατάλληλη για να ασκήσει το ρόλο της, ο οποίος περιλαμβάνει δύο βασικές αρμοδιότητες, όπως έλεγχος και εποπτεία των οργανισμών που αξιολογούν τα συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης υψηλού ρίσκου και ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Παρόλα αυτά, εντοπίζονται στο νομοσχέδιο ζητήματα τόσο ουσιαστικά, όσο και νομοτεχνικά, τα οποία υπονομεύουν αν δεν βελτιωθούν την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Ειδικότερα:

Ασάφεια νομοσχεδίου ως προς ορισμό των αρχών εποπτείας της αγοράς

Το νομοσχέδιο δεν αναφέρει καν **ποιες είναι οι αρχές εποπτείας της αγοράς του άρθρου 3 παρ 2**, παραπέμποντας αόριστα στο Τμήμα Α του Παραρτήματος Ι της Πράξης για την TN (ενώ εξαιρεί αναιτιολόγητα το εξίσου σημαντικό Τμήμα Β του Παραρτήματος, το οποίο επίσης περιέχει κατάλογο προς εναρμόνιση ενωσιακών πράξεων σε τομείς που επηρεάζει η TN, όπως η ασφάλεια των οδικών,

¹² Έχοντας δεχθεί στο διάστημα 2018-2025 περίπου 10.000 αναφορές και έχοντας εκδώσει περίπου 7.000 αποφάσεις, σύμφωνα με τις ετήσιες εκθέσεις της.

σιδηροδρομικών και αεροπορικών μεταφορών κ.λπ). Ειδικότερα, το Τμήμα Α του Παραρτήματος Ι της Πράξης για την ΤΝ περιέχει αναφορά σε 7 ευρωπαϊκές τομεακές οδηγίες για τα μηχανήματα (Οδηγία 2006/42/ΕΚ), για την ασφάλεια των παιχνιδιών (Οδηγία 2009/48/ΕΚ), για τα σκάφη αναψυχής (Οδηγία 2013/53/ΕΕ), για την ασφάλεια των ανελκυστήρων (Οδηγία 2014/33/ΕΕ), για τον ραδιοεξοπλισμό (οδηγία 2014/68/ΕΕ), και σε 5 ευρωπαϊκούς κανονισμούς, για τα μέσα ατομικής προστασίας (Κανονισμός 2016/425) για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα (Κανονισμός 2017/745), για τις συσκευές καύσης αερίων καυσίμων (Κανονισμός 2016/426) κ.λπ

Επιπρόσθετα, στο προτεινόμενο νομοσχέδιο δεν αναφέρονται πουθενά ούτε οι εθνικοί νόμοι, Π.Δ και ΚΥΑ με τα οποία έγινε η ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο των εν λόγω Ευρωπαϊκών ρυθμίσεων (ΠΔ 57/2010, ΠΔ 98/2017, Ν 3850/2010, Ν 4712/2020, ΚΥΑ 3669/194/2011, ΚΥΑ 74615/1424/2016 κ.λπ), ούτε οι αρμόδιοι φορείς για την εφαρμογή τους (Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Ναυτιλίας, Υπουργείο Μεταφορών, Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων κ.λπ), ούτε ακόμα οι προβλεπόμενες κυρώσεις και πρόστιμα τα οποία εξουσιοδοτούνται να επιβάλλουν στους παραβάτες σύμφωνα με την επιμέρους τομεακή νομοθεσία.

Μολαταύτα, παρά τον μη ορισμό των αρμόδιων Αρχών, το νομοσχέδιο (άρθρο 16 παρ. 1) χορηγεί αορίστως, και κατά παράβαση νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων, στα υπουργεία και σε οργανισμούς τύπου ΕΟΦ κ.λπ ευρύτατες αρμοδιότητες ελέγχων, ακροάσεων και επιβολής διοικητικών κυρώσεων και διοικητικών προστίμων μεγάλου ύψους, με ανώτατο όριο έως 35 εκ. ευρώ και έως το 7% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών επί του τζίρου των παραβατών (άρθρο 99 Κανονισμού). Είναι αυτονόητο ότι τέτοιες αποφάσεις στερούνται νομιμότητας, λόγω έλλειψης νομοθετικής εξουσιοδότησης και πιθανότατα θα ανατραπούν από τα δικαστήρια, αφού διευκρινιστεί, από πλευράς διοικητικής διαδικασίας, σε ποιο δικαστήριο προβλέπεται η προσβολή τους¹³.

Σε αυτό το πλαίσιο, προκύπτει ασάφεια ως προς το ποια αρχή είναι αρμόδια για την εξέταση καταγγελιών που θα υποβληθούν προς την ΑΠΔΠΧ για έλεγχο και επιβολή κυρωτικών μέτρων (απόσυρση προϊόντων, συσκευών και συστημάτων από

¹³ Πιθανόν διοικητικό εφετείο για φορείς και όχι κατ' ανάγκην συστηματικά στο ΣτΕ, όπως ισχύει για τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ, κατά την πρόβλεψη του άρθρο 19 του νομοσχεδίου.

την κυκλοφορία, απαγόρευση διάθεσης, πρόστιμα), σε περιπτώσεις όπου ένα σύστημα ΤΝ παραβιάζει ταυτόχρονα το εργατικό δίκαιο (π.χ αξιολόγηση απόδοσης εργαζομένων από μια τράπεζα ή μια υπεραγορά τροφίμων, αξιολόγηση συμπεριφοράς οδηγών μεταφορικής εταιρίας τύπου Uber ή Lyft), το δίκαιο ανταγωνισμού (π.χ. εναρμονισμένη πρακτική τραπεζών για προμήθειες συναλλαγών ή υπεραγορών τροφίμων για εναρμονισμένες πρακτικές τιμολόγησης βασικών αγαθών), τους κανόνες ασφάλειας προϊόντων (βαρέα μέταλλα, απαγορευμένα συντηρητικά, ληγμένα τρόφιμα), τη χρηματιστηριακή και επενδυτική νομοθεσία (πλατφόρμες online trading ΑΕΠΕΥ με χρήση αλγοριθμικών μεθόδων), τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας (αυτόνομα οχήματα) κ.ο.κ.

Είναι βέβαιο, ότι η εν λόγω σοβαρή παράλειψη υπονομεύει το όλο σύστημα εποπτείας και θέτει σοβαρά ουσιαστικά και δικονομικά προβλήματα. Εφόσον δεν αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ευθύς εξαρχής, θα υπονομεύσει αν δεν ακυρώσει συλλήβδην τη ρυθμιστική εμβέλεια του νόμου, δημιουργώντας σοβαρές ερμηνευτικές δυσχέρειες και συγκρούσεις αρμοδιοτήτων, με αποτέλεσμα την πλημμελή εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 στην Ελλάδα.

Αναιτιολόγητες εξαιρέσεις αρχών εποπτείας της αγοράς

Στην ίδια λογική, δεν είναι ξεκάθαρο και κατανοητό για ποιο λόγο, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 4 του νομοσχεδίου, **δεν συμπεριλαμβάνονται στις αρχές εποπτείας της αγοράς της παρ. 2 του άρθρου 3** οι φορείς του δημοσίου τομέα κατά την έννοια της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), και **ιδίως η Επιθεώρηση Εργασίας, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας, η Επιτροπή Ανταγωνισμού και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς**. Ομοίως, σύμφωνα με το άρθρο 9 του νομοσχεδίου, δεν συμπεριλαμβάνονται στις αρχές εποπτείας της αγοράς της παρ. 2 του άρθρου 3... **ιδίως: α) το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, β) το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, γ) το Υπουργείο Ανάπτυξης, δ) το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, ε) το Υπουργείο Δικαιοσύνης, καθώς και στ) οι εποπτευόμενοι φορείς τους.**

Στο νομοσχέδιο προβλέπεται μόνο ότι, όταν οι ως άνω φορείς, στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους, «λαμβάνουν γνώση με οποιονδήποτε τρόπο»,

για την ύπαρξη συστημάτων TN υψηλού κινδύνου που εντάσσονται στο Παράρτημα III του Κανονισμού για την TN, οφείλουν να ενημερώνουν αμελλητί την Α.Π.Δ.Π.Χ., η οποία εξασφαλίζει για τις διαβιβαζόμενες και ανταλλασσόμενες πληροφορίες, το ίδιο επίπεδο εμπιστευτικότητας με τη διαβιβάζουσα αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 78 του Κανονισμού για την TN.

Ασάφεια εποπτικής αρμοδιότητας συστημάτων TN υψηλού κινδύνου

Περαιτέρω, εκτός του ότι δεν κατονομάζονται οι αρχές της παρ. 2 του άρθρου 3, δεν καθορίζεται με σαφήνεια ποια αρχή είναι αρμόδια για την εποπτεία των συστημάτων TN υψηλού κινδύνου του Παραρτήματος III της EU AI Act, όταν αυτά χρησιμοποιούνται σε τομείς (π.χ παράτυπη μετανάστευση, έλεγχος συνόρων, χορήγηση ασύλου, επιβολή του νόμου κ.λπ) που ήδη εποπτεύονται από εξειδικευμένες ανεξάρτητες αρχές, υπουργεία ή άλλες διωκτικές ή εποπτικές αρχές.¹⁴

Είναι απορίας άξιο για ποιο λόγο το άρθρο 8 παρ. 4 του νομοσχεδίου ουσιαστικά αντιμετωπίζει τους φορείς αυτούς απλώς ως «πηγές πληροφόρησης» της ΑΠΔΠΧ και όχι ως συν-εποπτικές αρχές με ουσιαστικές αρμοδιότητες που τους έχουν ήδη εκχωρήσει οι ιδρυτικοί τους νόμοι και η κείμενη νομοθεσία. Υπό αυτή τη σκοπιά δεν προκύπτει τι θα συμβεί για παράδειγμα στην περίπτωση που η ΑΠΔΠΧ απλώς πληροφορηθεί, κατά το πνεύμα του νομοσχεδίου, μια παράβαση της νομοθεσίας περί οχημάτων, όπου ένα λογισμικό TN αυτόματης οδήγησης προκαλεί ατυχήματα ή αλλοιώνει τις μετρήσεις περί εκπομπών ρύπων, προκαλώντας μόλυνση του περιβάλλοντος.

¹⁴ Περιπτώσιολογία:

Για Σύστημα TN που χρησιμοποιείται για κοινωνικά επιδόματα, προσλήψεις, αξιολόγηση και άδειες προσωπικού, συνταξιοδότηση ή απόλυση εργαζομένων (Παράρτημα III, σημείο 4 AI Act) δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ, το Υπουργείο Οικονομικών, η ΔΥΠΑ, ή η Επιθεώρηση Εργασίας;

Για Σύστημα TN που χρησιμοποιείται για πιστοληπτική αξιολόγηση ή χορήγηση δανείων από τράπεζες δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ ή η Τράπεζα της Ελλάδος

Για Σύστημα TN που παράγει αλγοριθμικές στρεβλώσεις στην αγορά ή συντονισμένη τιμολόγηση των υπεραγορών τροφίμων στην πλατφόρμα σύγκρισης τιμών «Πόσο κάνει» δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι ΑΠΔΠΧ, η νεοσύστατη Αρχή Εποπτείας της Αγοράς και Προστασίας του Καταναλωτή ή η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Για Σύστημα TN που χρησιμοποιείται για αλγοριθμικές συναλλαγές ή επενδυτικές συμβουλές δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ ή η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Για Σύστημα TN ηλεκτρονικών συναλλαγών που παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες κυβερνοασφάλειας δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι για να επιληφθεί η ΑΠΔΠΧ, η ΕΕΤΤ ή η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, επομένως, προκύπτουν **κίνδυνοι α) κενού αρμοδιότητας, β) σύγκρουσης ρόλων της ΑΠΔΠΧ γ) παράλληλων ή αντικρουόμενων διαδικασιών και δ) αδυναμίας εφαρμογής της τομεακής τεχνογνωσίας, κατά τα αναλυτικά αναφερόμενα στο επόμενο Κεφάλαιο .**

Έλλειψη ρυθμιστικής τεχνογνωσίας ΑΠΔΠΧ για AI Act

Ο ορισμός της ΑΠΔΠΧ ως κεντρικής ρυθμιστικής αρχής της ΤΝ, αν και απολύτως σύνομη και συμβατή με την ευρωπαϊκή πρακτική, δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίσει την ΤΝ στο σύνολό της, ενώ παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα για διάφορους λόγους. Πρώτον, η Ευρωπαϊκή Πράξη για την Τεχνητή Νοημοσύνη (EU AI Act) δεν είναι κανονισμός που αφορά μόνο την προστασία προσωπικών δεδομένων και συνταγματικών δικαιωμάτων. Αντίθετα, έχει ένα ευρύτατο ρυθμιστικό αντικείμενο, στο μέτρο που επηρεάζει, όπως προαναφέρθηκε, την εκπαίδευση, την απασχόληση, τα βιομετρικά συστήματα για σκοπούς επιβολής του νόμου, την ασφάλεια προϊόντων, τα βιομηχανικά συστήματα, τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα, τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, τις μεταφορές και τα αυτόνομα οχήματα, την απονομή της δικαιοσύνης, δηλαδή έχει επίδραση και σε τομείς που ρυθμίζονται από υπουργεία (Ανάπτυξης, Μεταφορών, Δικαιοσύνης, Υγείας) και άλλες εποπτικές αρχές.

Δεύτερον, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων εξ ορισμού δεν διαθέτει ειδική εμπειρία εποπτείας αγορών, όπως οι άλλες Ανεξάρτητες Αρχές, π.χ. Επιτροπή Ανταγωνισμού (όλοι οι κλάδοι της οικονομίας), ΕΕΤΤ (αγορές ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ταχυδρομικών υπηρεσιών), ΡΑΑΕΥ (Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων Ενέργειας και Υδάτων) κ.λπ. Πολύ περισσότερο δε, η ΑΠΔΠΧ στερείται κατάλληλης στελέχωσης (επιστήμονες δεδομένων, εμπειρογνώμονες AI, οικονομολόγοι, μηχανικοί κ.λπ), καθώς και τεχνογνωσίας ανάλυσης δεδομένων και εργαλείων ελέγχου πολύπλοκων συστημάτων AI από άποψη διαφάνειας, επεξηγησιμότητας, καταπολέμησης προκαταλήψεων φύλου, εθνοτικής καταγωγής, κ.λπ. Πρόκειται για καινοφανείς δεξιότητες που είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν μπορούν να καλυφθούν μέσω κινητικότητας υπαλλήλων από άλλες υπηρεσίες, όπως προβλέπει το άρθρο 24 ή εάν θα απαιτηθούν, πιθανότατα, νέες προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού ή εξωτερική εμπειρογνωμοσύνη και υποστήριξη.

Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι κατανοητό για ποιο λόγο οι καθ' ύλην Εποπτικές Αρχές για αρκετούς κλάδους της Πράξης για την ΤΝ, εξαιρούνται ρητά από τον **ορισμό των αρχών εποπτείας της αγοράς** της παρ. 2 του άρθρου 3 του νομοσχεδίου, που αναφέρονται αόριστα χωρίς να κατονομάζονται. Αντίθετα, **δεν αποτελούν παραδοσιακά αρχές εποπτείας προϊόντων**, όπως είναι οι αρχές που εφαρμόζουν τη νομοθεσία για μηχανήματα, παιχνίδια, ιατροτεχνολογικά προϊόντα, ηλεκτρολογικό εξοπλισμό, ανελκυστήρες, προϊόντα με σήμανση CE. Στην πράξη, η εποπτεία της αγοράς προϋποθέτει διαφορετικές δεξιότητες, όπως τεχνικούς ελέγχους προϊόντων, δειγματοληψίες, επιθεωρήσεις εργοστασίων, ανακλήσεις προϊόντων, συνεργασία με τελωνεία και ικανότητα συνολικής εποπτείας των όρων εφαρμογής του πλαισίου του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1020, άρα απαιτεί διαφορετική διοικητική κουλτούρα.

Αδυναμία άσκησης ειδικών αρμοδιοτήτων εποπτείας της αγοράς ΤΝ

Ειδικότερα, οι **ειδικές αρμοδιότητες μιας αρχής εποπτείας της αγοράς (Market Surveillance Authority)** στο πλαίσιο του Κανονισμού για την ΤΝ, εστιάζουν στον έλεγχο της συμμόρφωσης των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης και στην προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών. Οι βασικές της εξουσίες και καθήκοντα της Ελεγκτικής Αρχής για την ΤΝ περιλαμβάνουν:

- Έλεγχο Συμμόρφωσης μέσω πλήρους πρόσβασης στα έγγραφα σχεδιασμού και λειτουργίας των συστημάτων υψηλού κινδύνου.
- Πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων εκπαίδευσης, επικύρωσης και δοκιμών (training, validation, testing datasets) που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάπτυξη του συστήματος.
- Έλεγχο πηγαίου κώδικα: Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον τα υπόλοιπα στοιχεία είναι ανεπαρκή, μπορεί να ζητήσει πρόσβαση στον ίδιο τον πηγαίο κώδικα (source code) του συστήματος.
- Λήψη Διορθωτικών Μέτρων, όπως άμεση απόσυρση ή ανάκληση ενός συστήματος ΤΝ από την ελληνική αγορά, εάν αυτό παρουσιάζει σοβαρούς κινδύνους ή δεν συμμορφώνεται με τον Κανονισμό.
- Επιβολή Περιορισμών και τροποποιήσεων με εξουσία να υποχρεώσει τον πάροχο να φέρει το σύστημα σε κατάσταση συμμόρφωσης εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

- Διαχείριση Καταγγελιών και Ερευνών, όπου η Αρχή λειτουργεί ως το επίσημο σημείο επαφής στο οποίο κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να υποβάλει καταγγελία, εάν θεωρεί ότι θίγονται τα δικαιώματά του από τη χρήση ενός συστήματος TN.
- Διενέργεια ελέγχων και εξ αποστάσεως παρακολούθηση, όπου η Αρχή πραγματοποιεί τακτικούς ή έκτακτους ελέγχους (surveillance) και ψηφιακή παρακολούθηση των συστημάτων που διατίθενται στην αγορά.
- Συνεργασία με την ΕΕ, όπου η Αρχή συμμετέχει σε κοινές έρευνες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Γραφείο Τεχνητής Νοημοσύνης (AI Office).
- Συντονισμό με εθνικούς φορείς: Συνεργάζεται στενά με άλλες αρχές προστασίας θεμελιωδών δικαιωμάτων, αλλά και με εξειδικευμένους οργανισμούς (π.χ. για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας).

Ως εκ τούτων, εγείρονται σοβαρά ερωτήματα επί του ανωτέρω ζητήματος και ειδικότερα: (i) αν η ΑΠΔΠΧ διαθέτει μηχανικούς και ειδικούς πιστοποίησης προϊόντων, (ii) αν είναι σε θέση να πραγματοποιεί τεχνικούς ελέγχους συστημάτων TN, όπως οι κλασικές αρχές εποπτείας αγοράς, (iii) αν διαθέτει επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους για να αναθέσει σε κατάλληλα εργαστήρια τον έλεγχο πολύπλοκων αλγοριθμικών συστημάτων εξασκώντας αυτές τις νέες αρμοδιότητες, (iv) αν έχει εμπειρία στις διαδικασίες ανάκλησης προϊόντων και στους ελέγχους συμμόρφωσης της ενιαίας αγοράς. Αυτού του είδους οι προβληματισμοί έχουν διατυπωθεί και στη σχετική ευρωπαϊκή συζήτηση, όπου επισημαίνεται ότι οι αρχές προστασίας δεδομένων διαθέτουν μεν ισχυρή εξειδίκευση στα θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά όχι κατ' ανάγκη στην κλασική εποπτεία προϊόντων.

Για λόγους σαφήνειας και διευκόλυνσης του συντονιστικού ρόλου της ΑΠΔΠΧ, -αν διατηρηθεί αυτή η επιλογή με τις αναγκαίες βελτιώσεις- η Ο.Κ.Ε θεωρεί απαραίτητο να περιληφθούν ρητά στο νόμο οι αρμόδιες αρχές και υπουργεία που έχουν αρμοδιότητες ελέγχου και επιβολής κυρώσεων για τα μηχανήματα (Οδηγία 2006/42/ΕΚ), για την ασφάλεια των παιχνιδιών (Οδηγία 2009/48/ΕΚ), για τα σκάφη αναψυχής (Οδηγία (2013/53/ΕΕ), για την ασφάλεια των ανελκυστήρων (Οδηγία 2014/33/ΕΕ), για τον ραδιοεξοπλισμό (οδηγία 2014/68/ΕΕ), για τα μέσα ατομικής προστασίας (Κανονισμός (ΕΕ) 2016/425), για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα

(Κανονισμός (ΕΕ) 2017/745) κ.λπ. Σε διαφορετική περίπτωση, η ΑΠΔΠΧ δεν θα γνωρίζει ποια είναι η εκάστοτε αρμόδια ή συναρμόδια αρχή, και συνεπώς θα προκύψει ρυθμιστική αβεβαιότητα και ανασφάλεια δικαίου.

Ανάγκη δημιουργίας ενός μηχανισμού συνεκτικότητας μεταξύ Αρχών

Προς άρση πιθανών συγκρούσεων αρμοδιοτήτων και αδιεξόδων, η Ο.Κ.Ε. κρίνει σκόπιμο να δημιουργηθεί ένας θεσμοθετημένος «εσωτερικός μηχανισμός συνεκτικότητας» μεταξύ ΑΠΔΠΧ και των συναρμόδιων εποπτικών αρχών, όπως προβλέπεται στον Κανονισμό για την ΤΝ. Υπάρχει μάλιστα ήδη αντίστοιχη πρόβλεψη στο πλαίσιο εφαρμογής του GDPR (άρθρα 65-68) περί επίλυσης διασυνοριακών διαφορών μεταξύ Επικεφαλής και Ενδιαφερόμενης Αρχής, με επίλυση των διαφορών αυτών από το Ευρωπαϊκό **Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ)**, ως ανεξάρτητο ευρωπαϊκό όργανο, το οποίο αποτελείται από τους επικεφαλής των τοπικών αρχών και τον Ευρωπαϊκό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων.

Για να αποφευχθεί η αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων και οι αντικρουόμενες ακυρωτέες αποφάσεις (κατά την αρχή *ne bis in idem* που απαγορεύει πολλαπλές κυρώσεις για την ίδια πράξη) ο Κανονισμός για την ΤΝ ήδη προβλέπει συγκεκριμένα εργαλεία συνεργασίας μεταξύ αρχών:

- **Κοινές Έρευνες (Joint Investigations):** Αν ένα επικίνδυνο σύστημα ΤΝ κυκλοφορεί ταυτόχρονα σε πολλές χώρες (π.χ. ένα έξυπνο σύστημα βιντεοεπιτήρησης φιλάθλων για την καταπολέμηση της βίας σε αθλητικούς χώρους), οι εθνικές αρχές μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να ξεκινήσουν **κοινή δράση**. Το AI Office αναλαμβάνει τον ρόλο του κεντρικού συντονιστή.
- **Ενιαίο Σημείο Επαφής (Single Point of Contact):** Κάθε κράτος-μέλος ορίζει μία συγκεκριμένη αρχή ως τον «σύνδεσμο» με την υπόλοιπη Ευρώπη. Έτσι, αν η γερμανική αρχή θέλει να προειδοποιήσει για ένα ελαττωματικό ιατρικό ρομπότ ΤΝ, επικοινωνεί απευθείας με το Single Point της Ελλάδας (εν προκειμένω την ΑΠΔΠΧ), αντί να ψάχνει ποιο ελληνικό υπουργείο είναι αρμόδιο.

- **Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ΤΝ (AI Board) ως Διαιτητής:** Όλες οι εθνικές αρχές συμμετέχουν στο AI Board. Εκεί ανταλλάσσουν τεχνογνωσία και διασφαλίζουν ότι αν η Ιταλία απαγορεύσει μια εφαρμογή, η Ισπανία δεν θα την επιτρέψει, διατηρώντας την κοινή γραμμή στην ευρωπαϊκή αγορά.

Αντίστοιχα, επομένως, προτείνεται να εισαχθεί στο υπό επεξεργασία νομοσχέδιο πρόβλεψη έκδοσης ενός εφαρμοστικού κανονισμού των διαδικασιών συνεργασίας μεταξύ συναρμόδιων αρχών. Η διαδικασία θα καθορίζει ότι η ΑΠΔΠΧ ως αρχή υποδοχής καταγγελιών θα έχει την πρωτοβουλία εξέτασης του συστήματος, με τη συνδρομή της κατά περίπτωση αρμόδιας αρχής (ανταλλαγή πληροφοριών, κοινή ακρόαση κ.λπ) ανάλογα με το εξεταζόμενο σύστημα (π.χ αναγνώριση προσώπων σε αθλητικούς χώρους, ρομποτική χειρουργική, credit scoring, deepfake βίντεο για επικείμενο μεγάλο σεισμό που προκαλεί πανικό κλπ), και σε ποιο χρονικό ορίζοντα. Η συνδρομή της αρμόδιας αρχής δεν θα είναι όμως ενημερωτική, κατά τα προβλεπόμενα έως σήμερα στο νομοσχέδιο, αλλά ουσιαστική, με έρευνα στα αρχεία της (αδειοδοτήσεις, τεχνικό φάκελο), συλλογή πληροφοριών, κλήση σε ακρόαση ενδιαφερομένων, έκθεση ελέγχου και διατύπωση στην ΑΠΔΠΧ πρότασης περί κυρώσεων. Σε περίπτωση διχογνωμίας μεταξύ αρχών θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη για το ποιος θα εκδίδει την τελική απόφαση, με δημιουργία ενός **Εθνικού Εποπτικού Συμβουλίου ΤΝ** με τη συμμετοχή εκπροσώπων όλων των συναρμόδιων αρχών.

Υπό το καθεστώς του Κανονισμού AI Act προβλέπονται, άλλωστε, αντίστοιχα σενάρια¹⁵.

¹⁵ **Σενάριο 1:** Αν διαπιστωθεί ότι ένα μοντέλο γενικού σκοπού (GPAI) τύπου ChatGpt, Gemini, παραβιάζει τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας ή παρουσιάζει «συστημικό κίνδυνο» (π.χ. διευκόλυνση κυβερνοεπιθέσεων όπως τα μοντέλα της Anthropic), το AI Office ξεκινά αυτόματα έρευνα. Έχει το δικαίωμα να ζητήσει τον πηγαίο κώδικα και να επιβάλει πρόστιμα, χωρίς να χρειάζεται την έγκριση των κρατών-μελών.

Σενάριο 2: Εάν μια ελληνική εταιρεία χρησιμοποιεί ένα σύστημα ΤΝ υψηλού κινδύνου που κάνει παράνομες διακρίσεις κατά των γυναικών στα βιογραφικά, η ελληνική αρχή (π.χ. η Αρχή Προστασίας Δεδομένων ή άλλη αρμόδια αρχή) έχει την πρωτοβουλία. Αυτή διεξάγει τον έλεγχο, ζητά τα δεδομένα εκπαίδευσης του αλγορίθμου και επιβάλλει τα ανάλογα πρόστιμα.

Σενάριο 3: αν μια τοπική εφαρμογή βασίζεται συνδυαστικά σε ένα μεγάλο ευρωπαϊκό μοντέλο, την πρωτοβουλία έχει η Εθνική Αρχή, η οποία όμως ενεργοποιεί το AI Office.

Έστω ότι μια ελληνική τράπεζα χρησιμοποιεί ένα σύστημα για έγκριση δανείων, το οποίο «τρέχει» πάνω στο GPT-4. Η ΑΠΔΠΧ εντοπίζει σφάλμα, αλλά δεν μπορεί να ελέγξει τα βαθύτερα αίτια επειδή δεν έχει πρόσβαση στην υποδομή της OpenAI. Τότε, η ΑΠΔΠΧ υποβάλλει **αιτιολογημένο αίτημα** στο AI Office που αναλαμβάνει να εξαναγκάσει τον πάροχο του μοντέλου να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες εντός 30 ημερών.

Εν κατακλειδι, στο μοντέλο εποπτείας της Τεχνητής Νοημοσύνης, η **πρωτοβουλία ακολουθεί την κλίμακα του κινδύνου**: οι εθνικές αρχές «περιπολούν» τις τοπικές αγορές και τις εφαρμογές, ενώ το Ευρωπαϊκό Γραφείο ΤΝ (AI Office) έχει την απόλυτη πρωτοβουλία όταν πρόκειται για τις υποδομές των μεγάλων τεχνολογικών κολοσσών.

Περαιτέρω, στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί η πλήρης αναντιστοιχία των προτεινομένων ρυθμίσεων στον τομέα του ελέγχου- είτε λόγω διαπίστωσης παραβάσεων, είτε λόγω των καταγγελιών χρηστών κλπ.- με τις ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την διοικητική και εν συνεχεία δικαστική επίλυση των διαφορών, οι οποίες θα προκύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων του συγκεκριμένου νόμου, ιδίως στον τομέα της επιβολής των κυρώσεων μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και η διαδικασία της επιβολής -και σωστά- υψηλών προστίμων.

Ειδικότερα, δεν ελήφθη υπόψη ότι στο εσωτερικό δίκαιο η διοικητική αρχή μετά από έλεγχο και διαδικασία καταλογισμού θα επιβάλλει πρόστιμα και εν γένει διοικητικές κυρώσεις, ενώ ταυτόχρονα στο ποινικό πεδίο θα οφείλει αυτεπαγγέλτως να ενημερώσει την εισαγγελική αρχή. Είναι απολύτως απαραίτητο επομένως, πριν την επιβολή των κυρώσεων να έχει ορισθεί η σχετική αρμοδιότητα και ταυτόχρονα η διαδικασία καταρχήν της ενδοδιοικητικής επίλυσης της διαφοράς και εν συνεχεία της δικαστικής αμφισβήτησης του επιβληθέντος μέτρου ως διοικητικής διαφοράς ουσίας ή ακυρωτικής.

Στο προτεινόμενο νομοθέτημα ορίζονται γενικώς και συλλήβδην ως αρμόδιες για την επιβολή κυρώσεων η ΑΠΔΠΧ και οι οι αρχές εποπτείας της αγοράς του άρθρου 3 παρ 2, από τις οποίες εξαιρούνται οι ήδη αρμόδιες για την επιβολή προστίμων στο πεδίο της αρμοδιότητάς του π.χ όπως στην περίπτωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Ως μέσο δικαστικής προστασίας ορίζεται η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας κατά αποφάσεων επιβολής κυρώσεων και κατά λοιπών ατομικών/κανονιστικών πράξεων, ενώ προβλέπεται τροποποίηση του ν. 4990/2022, ώστε να συμπεριλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής του και οι παραβάσεις του Κανονισμού. Πλην, όμως δεν αναφέρεται μετά την έκδοση της απόφασης επιβολής κύρωσης ή δυσμενούς μέτρου αν θα υπάρχει στάδιο διοικητικής επίλυσης της

διαφοράς υποχρεωτικά (ενδικοφανής διαδικασία) ή προαιρετικά (αίτηση θεραπείας), ενώ δεν αιτιολογείται γιατί ορίζεται ως πρώτος και τελευταίος βαθμός δικαστικής κρίσης το ΣτΕ, ενώ από τις πάγιες δικονομικές διατάξεις σε συναφείς διαδικασίες (είτε ουσίας, είτε ακυρωτικές) ορίζεται είτε καθ' ύλην, είτε λόγω ποσού, το Διοικητικό Εφετείο.

Ενόψει των παραπάνω, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί απαραίτητο να συμπεριληφθεί στο υπό επεξεργασία νομοσχέδιο πρόβλεψη θέσπισης διοικητικής διαδικασίας με μία αρμόδια αρχή για την επιβολή των κυρωτικών μέτρων και παραπομπή αφενός στις ισχύουσες διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας για την διοικητική επίλυση της διαφοράς (ενδικοφανή ή αίτηση θεραπείας/ιεραρχική προσφυγή) και αφετέρου του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας και ΠΔ 18/1989 ως νυν ισχύει για την αντίστοιχη δικαστική, ώστε **να καθιερώνεται στο ίδιο το νομοθέτημα πλήρης και ουσιαστική προστασία (διοικητική και δικαστική).**

Έλλειψη ανεξαρτησίας του Κέντρου Τεχνογνωσίας

Στις διατάξεις που ρυθμίζουν το υπό σύσταση Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας στην ΕΕΤΤ, του οποίου η δημιουργία στοχεύει στην υποστήριξη της Α.Π.Δ.Π.Χ. και των αρμοδίων αρχών εποπτείας της αγοράς, δεν προβλέπονται στο πλαίσιο λειτουργίας του αποφασιστικές αρμοδιότητες, χρηματοδοτικά εργαλεία ή προϋπολογισμός, ούτε καν εξουσία έκδοσης τεχνικών οδηγιών, με κίνδυνο να εξελιχθεί σε γραμματειακή δομή, αντί για πραγματικό AI competence center. Ως εκ τούτου, απαιτείται σημαντική ουσιαστική και νομοτεχνική βελτίωση, προκειμένου να μπορέσει να εξυπηρετήσει τον επιδιωκόμενο στόχο της δημιουργίας του, κατα τα αναλυτικά αναφερόμενα στο επόμενο Κεφάλαιο.

Ανεπάρκεια πρόβλεψης για αλγοριθμικούς ελέγχους (algorithmic audits)

Παράλληλα, δεν προβλέπεται πουθενά στο νομοσχέδιο υποχρεωτικός τεχνικός έλεγχος αλγορίθμων, εκτέλεση αλγοριθμικής εκτίμησης αντικτύπου (όπως προέβλεπε ο εν μέρει καταργηθείς Ν. 4961/2022), θεσμοθετημένη δυνατότητα πρόσβασης των Αρχών στον πηγαίο κώδικα, προληπτική διαδικασία αξιολόγησης ασφαλείας (red-teaming), διαδικασίες ελέγχων για καταπολέμηση αλγοριθμικών προκαταλήψεων (bias) και ελέγχων επεξηγησιμότητας (explainability testing) κ.λπ.

Διεθνώς, οι περισσότερες σύγχρονες ρυθμιστικές αρχές TN κινούνται προς audit-based supervision.

Η Ο.Κ.Ε θεωρεί απαραίτητο τον εμπλουτισμό του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου με μια πρόσθετη ρύθμιση που να αφορά στην εξουσία τεχνικού ελέγχου, σύμφωνα με την οποία οι αρχές εποπτείας να μπορούν α) να ζητούν datasets, model cards, ήτοι τυποποιημένα έγγραφα τεκμηρίωσης και «εγχειρίδια χρήσης» μοντέλων μηχανικής μάθησης, τα οποία να εξηγούν λεπτομερώς τον σκοπό, τις τεχνικές προδιαγραφές, τα δεδομένα εκπαίδευσης, τα όρια και τις επιδόσεις, system logs, β) να εκτελούν ανεξάρτητες δοκιμές και γ) να αναθέτουν εξωτερικούς τεχνικούς ελέγχους.

Ελλιπής πρόβλεψη για τεχνική επάρκεια προσωπικού

Η Ε.Ε.Τ.Τ. και η Α.Π.Δ.Π.Χ. ορίζονται ως αρμόδιες αρχές για τη λειτουργία του ρυθμιστικού δοκιμαστηρίου TN. Ωστόσο, το νομοσχέδιο δεν αναφέρεται σε στελέχωση με τις απαιτούμενες ειδικότητες, όπως επιστήμονες δεδομένων (data scientists), μηχανικοί μηχανικής μάθησης (machine learning engineers), ειδικοί κυβερνοασφάλειας (cybersecurity experts), ειδικοί ηθικής TN, AI auditors, νομικοί τεχνολογίας κ.λπ. Η 8ετής ήδη εμπειρία εφαρμογής του GDPR έδειξε ότι η έλλειψη τεχνικού προσωπικού περιορίζει την αποτελεσματικότητα της εποπτείας. Ακόμα, το νομοσχέδιο προβλέπει καταγγελίες και κυρώσεις, δεν προβλέπει όμως risk-based supervisory planning, ετήσιο πρόγραμμα ελέγχων, μηχανισμό προτεραιοποίησης κινδύνων, σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική.

Περιορισμένη διαφάνεια του Μητρώου Συστημάτων AI του Δημοσίου

Το άρθρο 21 προβλέπει τη δημιουργία ενιαίου μητρώου συστημάτων TN του Δημοσίου στην Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Μολαταύτα, στο νομοσχέδιο δεν αναφέρεται αν και σε ποια έκταση το Μητρώο θα είναι δημόσιο, ποιες πληροφορίες θα δημοσιοποιούνται, ποια θα είναι η πρόσβαση πολιτών και ερευνητών σε αυτό κ.λπ., γεγονός το οποίο χρήζει βελτίωσης κατά τα αναλυτικά αναφερόμενα στο επόμενο Κεφάλαιο.

Απουσία μηχανισμού ελέγχου δημόσιων αλγοριθμικών αποφάσεων

Αδυναμία του νομοσχεδίου αποτελεί και η απουσία μηχανισμού ελέγχου δημόσιων αλγοριθμικών αποφάσεων. Το νομοσχέδιο δεν διευκρινίζει αν προβλέπεται δικαίωμα εξήγησης, δικαίωμα αμφισβήτησης και ανεξάρτητο έλεγχο αλγοριθμικών αποφάσεων του Δημοσίου, κάτι το οποίο χρήζει βελτίωσης. Η Ο.Κ.Ε θεωρεί ότι πρόκειται για σημαντικό κενό δεδομένου ότι οι δημόσιες χρήσεις ΤΝ είναι από τις πλέον ευαίσθητες για τον πολίτη και τον διοικούμενο. Συνεπώς, είναι άκρως σημαντική η πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας διοικητικής προσφυγής των πολιτών, ελέγχου αλγοριθμικής απόφασης (π.χ. πρόσληψης, συνταξιοδότησης, χορήγησης δανείων και κοινωνικών επιδομάτων) και υποχρεωτικής ανθρώπινης επανεξέτασης σε περίπτωση σφαλμάτων.

Απουσία υποχρεωτικών ετήσιων εκθέσεων λογοδοσίας

Στην ίδια λογική διαφάνειας και λογοδοσίας, στο νομοσχέδιο δεν υπάρχει υποχρέωση των αρχών να δημοσιεύουν έκθεση με αριθμό ελέγχων, καταγγελίες, κυρώσεις και συστημικούς κινδύνους. Δεν υπάρχει ακόμα παρά μόνο περιορισμένη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και της ακαδημαϊκής κοινότητας, ενώ αρκετές χώρες χρησιμοποιούν AI Advisory Boards, Ethics Councils, Scientific Committees.

Η Ο.Κ.Ε θεωρεί σκόπιμη τη δημιουργία Εθνικής Συμβουλευτικής Επιτροπής ΤΝ με συμμετοχή πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων, επαγγελματικών φορέων και οργανώσεων προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και τη θέσπιση «Ετήσιου Σχεδίου Εποπτείας ΤΝ» που να δημοσιεύεται από το Εποπτικό Συμβούλιο και να παραδίδεται στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής.

Εν κατακλείδι, όσον αφορά στο Μέρος Α' η Ο.Κ.Ε. επαναλαμβάνει, όπως διατύπωσε και στη σχετική Γνώμη Πρωτοβουλίας της, ότι υιοθετεί απόλυτα την άποψη της Ε.Ο.Κ.Ε. ότι κατά την αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης ορισμένες αποφάσεις πρέπει να παραμένουν αποκλειστικό προνόμιο του ανθρώπου, ιδίως σε τομείς όπου οι αποφάσεις αυτές έχουν μια δεοντολογική πτυχή, καθώς και νομικές συνέπειες ή κοινωνικό αντίκτυπο, όπως στη δικαιοσύνη, την επιβολή του νόμου, τις κοινωνικές υπηρεσίες, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, τις εργασιακές σχέσεις και την εκπαίδευση.

Περαιτέρω, σε κάθε πρωτοβουλία σχεδίασης και εφαρμογής συστημάτων ΤΝ επαναφέρεται η θέση της Ο.Κ.Ε. ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάπτυξη σχεδιαστικών και λειτουργικών προδιαγραφών και η αναγκαιότητα λελογισμένης χρήσης της ΤΝ και υπό το πρίσμα της κοινωνικής και περιβαλλοντικής ευημερίας (αρχές δικαιοσύνης και πρόληψη βλαβών, αειφόρος ανάπτυξη με σεβασμό του περιβάλλοντος, οικολογική ευθύνη των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης, ενεργειακά αποδοτική χρήση πόρων, χαμηλή κατανάλωση ενέργειας, φιλικότητα προς το περιβάλλον).

Όσον αφορά το Μέρος Β' του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στο παραπάνω περιγραφόμενο αμιγώς ευρωπαϊκό-δεσμευτικό νομοθετικό πλαίσιο, παρατηρείται να έχουν συσσωρευθεί και διατάξεις οι οποίες κάθε άλλο, αφορούν τον πυρήνα και τον σκοπό ενός θεσμικού νομοθετήματος σχετικά με την εφαρμογή του σχετικού Κανονισμού για την τεχνητή νοημοσύνη και την καθιέρωση του νομικού πλαισίου, τόσο για το κράτος ως διοίκηση και ως ελεγκτικό μηχανισμό, όσο και την αγορά τόσο ως πάροχο όσο και ως χρήστη.

Και ενώ το νομοσχέδιο στο Μέρος Α' δίνει μία συστηματική παραθέση της προσπάθειας «συμμόρφωσης» στα οριζόμενα στον Κανονισμό, ακολουθεί, με τις επόμενες διατάξεις των Κεφαλαίων του Μέρους Β', υιοθέτηση μια εσφαλμένης και συνταγματικώς μη επιτρεπτής πρακτικής εισαγωγής διατάξεων ασχέτων ή έστω οριακώς και εμμέσως συναφών προς τις βασικές ρυθμίσεις του υπό διαβούλευση και επεξεργασία νομοσχεδίου. Ειδικότερα, στο εν θέματι νομοσχέδιο εισάγονται διατάξεις που αφορούν σε ρυθμίσεις Κτηματολογίου, Πλατφόρμας Ενιαίας Ψηφιακής Υποστηρίξης (ΕΨΥ) – support.gov.gr και ψηφιοποίησης της διαδικασίας καταχώρισης των ληξιαρχικών γεγονότων.

Εν τέλει με την εισαγωγή των διατάξεων των άρθρων (30-32) σχετικά με την ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών και τη δημιουργία κεντρικού αποθετηρίου ψηφιακών υπηρεσιών Ο.Τ.Α. α' βαθμού, την Πλατφόρμα Ενιαίας Ψηφιακής Υποστήριξης κλπ., των άρθρων (33-34) σχετικά με την παράταση συμβάσεων Η.Δ.Υ.Κ.Α. Μ.Α.Ε. κλπ. έως 31.12.2026 και την τροποποίηση πρώτης διαχειριστικής περιόδου της ΦΑΡΟΣ ΑΕ και των άρθρων (35-39) σχετικά με την ψηφιοποίηση καταχώρισης ληξιαρχικών γεγονότων σε αντικατάσταση άρθρων ν. 344/1976, δεν

τηρούνται και σε αυτό το νομοθέτημα, πλην των όσων αναφέρθηκαν για την «εσωτερική» συμβατότητα αυτού με τις διατάξεις του Κανονισμού και οι αρχές της καλής νομοθέτησης και συγκεκριμένα: α) της ειδικότητας, αφού δεν ρυθμίζεται το αποκλειστικά μοναδικό, κατά τον άμεσα εφαρμοζόμενο ήδη Κανονισμό, αντικείμενο δηλαδή αυτό της «ΘΕΣΠΙΣΗΣ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ» και β) της ενότητας, σύμφωνα με την οποία όλες οι διατάξεις του συγκεκριμένου νομοθετήματος πρέπει να είναι άμεσα συναφείς με το αντικείμενο το οποίο ρυθμίζουν, πολλώ δε μάλλον όταν το πεδίο εφαρμογής, οι όροι, οι έννοιες, οι διαδικασίες και τα εργαλεία εφαρμογής ορίζονται πρωτογενώς από τον ισχύοντα άμεσα Κανονισμό.

Η Ο.Κ.Ε. κρίνει ζωτικής σημασίας την τήρηση των κανόνων της καλής νομοθέτησης και εφιστά ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα αυτό, ιδίως ενόψει της Ετήσιας Έκθεσης της Ε.Ε. για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα (2025), η οποία διαπιστώνει συστηματική και εξακολουθητική παράβλεψη των κανόνων αυτών στη χώρα μας (όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενη Γνώμη της Ο.Κ.Ε.¹⁶), ενώ αναλυτικότερα αναφέρει ότι «...Αντίστοιχους προβληματισμούς δημιουργεί και το φαινόμενο της ψήφισης «πολυνομοσχεδίων», το οποίο κάθε άλλο παρά μεμονωμένο μπορεί να χαρακτηριστεί, τους υποδηλώνουν χαρακτηριστικά οι όροι «τους διατάξεις/ρυθμίσεις» τους τίτλους 37 νόμων. Ενδεικτική της βιασύνης και προχειρότητας που χαρακτηρίζει την προετοιμασία και ψήφιση των νόμων, αλλά και της συχνής αδυναμίας εφαρμογής νέων διατάξεων, θα μπορούσε να θεωρηθεί και η αλλεπάλληλη τροποποίηση νόμων ακόμη και σε σύντομο χρόνο από την ψήφισή τους...».

¹⁶ Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος, Γνώμη της Ο.Κ.Ε. αρ. 372 επί του νομοσχεδίου «https://oke.gr/sites/default/files/372-oke-gnomi_shn_yp._dikaiosynis-eniaio_psifiako_mitroo_diafithoras.pdf» 2026 https://oke.gr/sites/default/files/372-oke-gnomi_shn_yp._dikaiosynis-eniaio_psifiako_mitroo_diafithoras.pdf

Στη συγκεκριμένη ενότητα αξιολογούνται οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου με ανάλυση κατ' άρθρο.

Άρθρο 1- Σκοπός

Ο σκοπός του Μέρους Α' ορθά φαίνεται να εστιάζει στην προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων, πλην όμως σημασία έχει να τονιστεί ότι η ΤΝ πρέπει να αποτελεί μοχλό για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την πράσινη μετάβαση και την κοινωνική συνοχή, και όχι μόνο αντικείμενο ρύθμισης.

Η ρητή προσθήκη στον σκοπό του νόμου της *«προώθησης της καινοτομίας με όρους κοινωνικής συνοχής, πράσινης μετάβασης και ανθρωποκεντρικής σχεδίασης, της διαφάνειας των αλγοριθμικών συστημάτων του δημόσιου τομέα προς τους πολίτες, και της χρήσης ανοικτών προτύπων»*, κρίνεται χρήσιμη, ώστε η εθνική εφαρμογή να μην είναι αμιγώς γραφειοκρατική, αλλά αναπτυξιακή.

Άρθρο 2 -Αντικείμενο

Το εν λόγω άρθρο, αν και φαίνεται να καλύπτει τις απορρέουσες από τον Κανονισμό διοικητικές και εποπτικές υποχρεώσεις της Ελλάδας, παραλείπει τη ρητή αναφορά στην παρακολούθηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων στην αγορά εργασίας, αναγκαιότητα η οποία είχε πλήρως αποτυπωθεί στην προαναφερόμενη Γνώμη Πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε.

Σκόπιμη, επομένως, θεωρείται η προσθήκη στο αντικείμενο του Μέρους Α' η ενίσχυση της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου ΤΝ για την παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την ΤΝ και για την παρακολούθηση των επιπτώσεων των συστημάτων ΤΝ στην αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την απασχόληση.

Άρθρο 3- Αρχές εποπτείας της αγοράς

Όπως αναλυτικά στο προηγούμενο Κεφάλαιο αναφέρθηκε, με την εν λόγω ρύθμιση η ΑΠΔΠΧ ορίζεται ως μόνη κεντρική αρχή. Προς αποφυγή «κενού

εποπτείας» σε τομεακά ζητήματα (π.χ. εργασιακά, τραπεζικά, υγεία) κρίνεται σκόπιμη η βελτίωση της εν λόγω προτεινόμενης, άκρως δυσλειτουργικής ρύθμισης προς το σκοπό του συντονισμού με ρητή αναφορά των αρμόδιων αρχών με τις οποίες συνεργάζεται η ΑΠΔΠΧ.

Άρθρο 4- Ενιαίο σημείο επαφής

Η λειτουργία της Α.Π.Δ.Π.Χ. ως ενιαίου σημείου επαφής κρίνεται θετικά αποτιμητέα, καθώς διευκολύνει το συντονισμό. Ωστόσο, η διάχυση υποχρεώσεων πληροφόρησης και αναφοράς σε πολλαπλές αρχές χρειάζεται πιο σαφή διαδικαστικό μηχανισμό και προθεσμίες, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα, ενώ απαραίτητη κρίνεται και η ύπαρξη διοικητικής δομής.

Χρήσιμο, επίσης, θα ήταν το σημείο επαφής να αξιοποιείται περαιτέρω παρέχοντας δωρεάν καθοδήγηση (helpdesk) σε πολίτες και ΜμΕ για τα δικαιώματά και τις υποχρεώσεις τους.

Άρθρο 5 & 6- Κοινοποιούσα αρχή & Κέντρο Συντονισμού ΕΕΤΤ

Ο ορισμός της ΕΕΤΤ ως κοινοποιούσας αρχής και η σύσταση Κέντρου Τεχνογνωσίας στην ΕΕΤΤ κρίνεται ομοίως θετική, ως πρωτοβουλία διάχυσης γνώσης και στήριξης της καινοτομίας.

Το άρθρο 6 δημιουργεί Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας στην ΕΕΤΤ το οποίο α) υποστηρίζει την Α.Π.Δ.Π.Χ. και τις αρμόδιες αρχές εποπτείας της αγοράς β) παρέχει συμβουλευτική και τεχνική υποστήριξη στην Α.Π.Δ.Π.Χ. ως προς τον συντονισμό της συνεργασίας γ) παρέχει εκπαίδευση στις αρχές εποπτείας της αγοράς και κατάρτιση σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού, δ) διευκολύνει την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας ε) παρέχει τους πόρους για τη λειτουργία και την τεχνική και διοικητική υποστήριξη του ρυθμιστικού δοκιμαστηρίου TN. Εντούτοις, προκειμένου να εκπληρώσει την φιλόδοξη αποστολή του, το Κέντρο δεν διαθέτει δικές του αποφασιστικές αρμοδιότητες, δεν διαθέτει χρηματοδοτικά εργαλεία, ούτε ανεξάρτητο προϋπολογισμό, ενώ δεν διαθέτει εξουσία έκδοσης τεχνικών οδηγιών, με κίνδυνο να εξελιχθεί σε γραμματειακή δομή, αντί για πραγματικό AI competence center. Κατά τη διεθνή πρακτική, η Ολλανδία δημιούργησε εξειδικευμένα AI

supervisory labs, ενώ η Γερμανία χρηματοδοτεί ανεξάρτητα competence centres συνδεδεμένα με ερευνητικά ιδρύματα.

Χρήσιμη θα ήταν η προσθήκη αρμοδιοτήτων στο Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας στην ΕΕΤΤ για την έκδοση τεχνικών κατευθυντήριων γραμμών, την ανάπτυξη εργαλείων ελέγχου αλγορίθμων, την δημιουργία AI testing laboratory και την διεξαγωγή τεχνικών ελέγχων (audits), με κατάλληλα εργαλεία χρηματοδότησης. Επιπλέον, μια πρόβλεψη συνεργασίας του με την Ο.Κ.Ε., τους κοινωνικούς εταίρους και την ακαδημαϊκή κοινότητα για την κατάρτιση των Κωδίκων Δεοντολογίας, ώστε να ενσωματώνονται κοινωνικές και εργασιακές παραμέτροι, θα προσέδιδε επιπλέον αξία στο εν λόγω εγχείρημα.

Άρθρο 7- Ενιαίο σύστημα καταγγελιών

Το εν λόγω άρθρο είναι κρίσιμο σε επίπεδο λογοδοσίας. Η ανάγκη προστασίας των χρηστών και των εργαζομένων από αδιαφανείς αλγοριθμικές αποφάσεις είναι απαραίτητο να τίθεται σε προτεραιότητα ουσιαστών ρυθμίσεων, όπως η παρούσα.

Η πρόβλεψη ρητής διαδικασίας ταχείας εξέτασης καταγγελιών εργασιακής φύσεως ή ευάλωτων ομάδων (ιδίως στο πλαίσιο εφαρμογής της ίσης μεταχείρισης), θα αποτελούσε σημαντική πρωτοβουλία.

Άρθρο 8- Συνεργασία μεταξύ αρχών εποπτείας της αγοράς

Όπως παραπάνω αναφέρεται, με τις προτεινόμενες διατάξεις δεν καθορίζεται με σαφήνεια ποια αρχή είναι αρμόδια για την εποπτεία των συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου του Παραρτήματος ΙΙΙ της EU AI Act, όταν αυτά χρησιμοποιούνται σε τομείς που ήδη εποπτεύονται από εξειδικευμένες ανεξάρτητες ή διοικητικές αρχές.¹⁷

¹⁷ Περιπτώσιολογία:

Για Σύστημα ΤΝ που χρησιμοποιείται για κοινωνικά επιδόματα, προσλήψεις, αξιολόγηση και άδειες προσωπικού, συνταξιοδότηση ή απόλυση εργαζομένων (Παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 4 AI Act) δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ, το Υπουργείο Οικονομικών, η ΔΥΠΑ, ή η Επιθεώρηση Εργασίας;

Για Σύστημα ΤΝ που χρησιμοποιείται για πιστοληπτική αξιολόγηση ή χορήγηση δανείων από τράπεζες δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ ή η Τράπεζα της Ελλάδος

Για Σύστημα ΤΝ που παράγει αλγοριθμικές στρεβλώσεις στην αγορά ή συντονισμένη τιμολόγηση των υπεραγορών τροφίμων στην πλατφόρμα σύγκρισης τιμών «Πόσο κάνει» δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι ΑΠΔΠΧ, η νεοσύστατη Αρχή Εποπτείας της Αγοράς και Προστασίας του Καταναλωτή ή η Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Για Σύστημα ΤΝ που χρησιμοποιείται για αλγοριθμικές συναλλαγές ή επενδυτικές συμβουλές δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι η ΑΠΔΠΧ ή η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Το άρθρο 8 παρ. 4 του νομοσχεδίου ουσιαστικά αντιμετωπίζει τους φορείς αυτούς ως «πηγές πληροφόρησης» της ΑΠΔΠΧ και όχι ως συν-εποπτικές αρχές με ουσιαστικές αρμοδιότητες.

Οι εν λόγω ελλείψεις οδηγούν αιτιωδώς στην ύπαρξη:

α) Κενού αρμοδιότητας (regulatory gap)

Η ΑΠΔΠΧ διαθέτει εξειδίκευση στα προσωπικά δεδομένα και τα θεμελιώδη δικαιώματα, όχι όμως απαραίτητα στο εργατικό δίκαιο, στο τραπεζικό δίκαιο, στο δίκαιο ανταγωνισμού, στην κεφαλαιαγορά και στην κυβερνοασφάλεια. Έτσι μπορεί να προκύψουν παραβάσεις που δεν θα εξετάζονται επαρκώς από την αρμόδια κατά το αντικείμενο αρχή, καθώς και επικαλύψεις αρμοδιοτήτων. Επίσης, δεν προκύπτει τι θα συμβεί όταν παρέλθει η άπρακτη παρέλευση της 30ήμερης προθεσμίας έγκρισης δοκιμής ενός συστήματος, η οποία κατά το άρθρο 13 παρ 2 του νομοσχεδίου, δεν τεκμαίρεται ως έγκριση και αν στην περίπτωση αυτή ο αιτών (π.χ μια ελληνική νεοφυής επιχείρηση που αξιοποιεί την υπολογιστική του «Δαίδαλου» μέσω του AI factory ΦΑΡΟΣ ΑΕ) θα παραμείνει εγκλωβισμένη σε μια ατέρμονη διοικητική διαδικασία.

β) Κινδύνου σύγκρουσης ρόλων της ΑΠΔΠΧ

Επιπρόσθετα, εκτός από ως **αρχή εποπτείας της αγοράς**, το νομοσχέδιο ορίζει την ΑΠΔΠΧ τόσο ως **ενιαίο σημείο επαφής**, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 70 του Κανονισμού για την ΤΝ., ως **αρχή υποδοχής καταγγελιών** υπό το ενιαίο σύστημα υποβολής, όσο και ως **κοινοποιημένο οργανισμό αξιολόγησης συμμόρφωσης**, σύμφωνα με το Παράρτημα VII του Κανονισμού, των συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου που πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία από αρχές που είναι αρμόδιες για την επιβολή του νόμου, τη μετανάστευση και το άσυλο.

Με άλλα λόγια, η ίδια Αρχή θα είναι επιφορτισμένη να ελέγχει, να πιστοποιεί να επιβάλλει κυρώσεις για συστήματα υψηλού κινδύνου ΤΝ, γεγονός που δημιουργεί ζήτημα θεσμικής αμεροληψίας και σύγκρουσης συμφερόντων.

Για Σύστημα ΤΝ ηλεκτρονικών συναλλαγών που παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες κυβερνοασφάλειας δεν είναι ξεκάθαρο αν αρμόδια αρχή θα είναι για να επιληφθεί η ΑΠΔΠΧ, η ΕΕΤΤ ή η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας.

Παράλληλα, η ανάθεση και νέων αρμοδιοτήτων στην ΑΠΔΠΧ επιβάλλει τροποποίηση των συναφών άρθρων 9,10 και 13 του Ν 4624/2019 περί προστασίας προσωπικών δεδομένων που ορίζουν τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της εν λόγω συνταγματικά κατοχυρωμένης Αρχής. Είναι ακόμα ερευνητέο κατά πόσον η προσθήκη, μέσω απλού νόμου, και νέων αρμοδιοτήτων και καθηκόντων ελέγχου φορέων της αγοράς στην ΑΠΔΠΧ, ιδίως όταν αυτά δεν συνδέονται άμεσα με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα προσωπικά δεδομένα, όπως αυτά του άρθρου 9^Α, συνάδει με την συνταγματική της αποστολή. Σε αυτήν την περίπτωση απορίας άξιο είναι αν καθίσταται επιτρεπτό η Αρχή να εισπράττει ένα διοικητικό τέλος εξέτασης και δοκιμών συστημάτων AI, αντί να επιδιώκει, όπως προβλέπει το νομοσχέδιο, απολογιστικά την είσπραξη από τους διοικουμένους ενός εξ αρχής άγνωστου και ενδεχομένως συχνά υψηλού κόστους τεχνικού ελέγχου.

Κατά τη διεθνή πρακτική, στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία προϊόντων συνήθως διαχωρίζονται οι κοινοποιημένοι οργανισμοί (notified bodies) από τις εποπτικές αρχές αγοράς (market surveillance authorities). Προτιμητέο από την Ο.Κ.Ε κρίνεται η αρμοδιότητα του άρθρου 11 να μεταφερθεί σε ανεξάρτητο οργανισμό (notified body), ή σε ειδική οργανωτικά διακριτή μονάδα.

γ) Κινδύνου παράλληλων ή αντικρουόμενων διαδικασιών

Όταν, όπως προαναφέρθηκε, ένα σύστημα TN παραβιάζει ταυτόχρονα την AI Act, τον GDPR, την εργατική νομοθεσία και το δίκαιο ανταγωνισμού, το νομοσχέδιο δεν προβλέπει μηχανισμό επίλυσης συγκρούσεων αρμοδιότητας, ούτε υποχρεωτικές κοινές αποφάσεις των κατά περίπτωση συναρμόδιων αρχών αν και το άρθρο 19 περί δημοσιότητας των κυρώσεων προβλέπει παράλληλη δημοσίευση των κυρώσεων στον ιστότοπο της ΑΠΔΠΧ και των αρμόδιων αρχών.

δ) Αδυναμίας εφαρμογής της τομεακής τεχνογνωσίας

Η αλλοδαπή εμπειρία συνηγορεί υπέρ της άποψης ότι η αποκλειστική ανάθεση της εποπτείας της αγοράς στην εθνική Αρχή Προστασίας Δεδομένων δεν θεωρείται η ενδεδειγμένη λύση. Η διεθνής τάση ελέγχου των αγορών είναι η «τομεακή εποπτεία» των εφαρμογών TN από αρχές ανταγωνισμού,

χρηματοπιστωτικής εποπτείας και εργασίας. Η λογική είναι ότι ο αλγόριθμος δεν μπορεί να αποσπαστεί από το ρυθμιζόμενο αντικείμενο.¹⁸

Άρθρο 11- Κοινοποιημένος Οργανισμός (Notified Body)

Καθώς η ΑΠΔΠΧ ορίζεται ταυτόχρονα ως *εποπτική αρχή* και ως *κοινοποιημένος οργανισμός* για συστήματα ΤΝ υψηλού κινδύνου σε τομείς επιβολής του νόμου και μετανάστευσης, εντοπίζεται σοβαρό ζήτημα θεσμικής αμεροληψίας (σύγκρουση ρόλων).

Στο πεδίο αυτό κρίσιμο είναι να διαχωριστούν οι ρόλοι, ώστε να μην τίθενται ζητήματα ελέγχου της αρχής και να μην της απονέμονται ταυτόχρονα κυρωτικά και πιστοποιητικά καθήκοντα.

Άρθρο 12 -Ρυθμιστικό δοκιμαστήριο - Sandbox

Το εν λόγω προτεινόμενο άρθρο ευθυγραμμίζεται με τις προτάσεις της Ο.Κ.Ε. για στήριξη της καινοτομίας. Αξιοποιεί τις υφιστάμενες Ευρωπαϊκές και Εθνικές υποδομές, όπως οι Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIHs) και το Εργοστάσιο Τεχνητής Νοημοσύνης ΦΑΡΟΣ AI Factory. Ωστόσο, υπάρχει κίνδυνος το Sandbox να αξιοποιείται κυρίως από μεγάλους τεχνολογικούς ομίλους.

Μια πρόβλεψη (βάσει του Art. 57 της AI Act)¹⁹ ότι ΜμΕ και νεοφυείς επιχειρήσεις (startups) θα μπορούσαν να συμμετέχουν χωρίς ουσιώδεις επιβαρύνσεις θα ενίσχυε την συμπεριληπτικότητα στην προσβαση. Επιπλέον, η πρόβλεψη προτεραιότητας (fast-track) σε συστήματα ανοικτού κώδικα και ανοικτών

¹⁸ Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, στο Ηνωμένο Βασίλειο εφαρμόζεται μοντέλο πολύ-ρυθμιστικής εποπτείας της ΤΝ μέσω συνεργασίας των Αρχών ιδιωτικότητας, αγορών, ανταγωνισμού, ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ICO, FCA, CMA, Ofcom). Στη Γαλλία, η DGCCRF (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, Κατανάλωσης και Καταστολής Απάτης) του Υπουργείου Οικονομικών λειτουργεί ως το κεντρικό σημείο επαφής, συντονίζοντας τις τομεακές αρχές, όπως η Αρχή Προστασίας Δεδομένων (CNIL). Στη Γερμανία, η Ομοσπονδιακή Ρυθμιστική Αρχή Δικτύων (Bundesnetzagentur/BNetzA) είναι η κεντρική αρχή Εποπτείας της αγοράς, σε συνεργασία με την BaFin (εποπτική αρχή για τον χρηματοπιστωτικό τομέα) και το BfArM (ρυθμιστική αρχή για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα). Στην Ισπανία η AESIA δημιουργήθηκε ως εξειδικευμένη ρυθμιστική αρχή για την ΤΝ. Στην Ιταλία η Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας (CAN) έχει οριστεί ως η αρχή εποπτείας της αγοράς (με εξουσίες επιβολής κυρώσεων) και η AgID (Υπηρεσία για την Ψηφιακή Ιταλία) ως η αρχή κοινοποίησης. Η Ολλανδική Υπηρεσία Ψηφιακών Υποδομών (RDI) αναλαμβάνει τον τεχνικό συντονισμό και την εποπτεία, συνεργαζόμενη στενά με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων (Autoriteit Persoonsgegevens). Στον Καναδά, το προτεινόμενο κανονιστικό πλαίσιο προέβλεπε νέο εξειδικευμένο εποπτικό μηχανισμό και όχι ανάθεση στην αρχή προστασίας δεδομένων. Στις ΗΠΑ δεν υπάρχει ενιαία αρχή αλλά η εποπτεία γίνεται από Federal Trade Commission, τομεακούς ρυθμιστές και πολιτειακές αρχές σε μια προσέγγιση υπό το πρίσμα της προστασίας του καταναλωτή και του ανταγωνισμού.

¹⁹ Το άρθρο 57 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 (AI act) προβλέπει κατά προτεραιότητα και ατελή πρόσβαση για ΜμΕ και νεοφυείς.

δεδομένων και σε εφαρμογές που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, την υγεία και το περιβάλλον κρίνεται σκόπιμη.

Οι Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι γιατί το ενωσιακό πλαίσιο τους προορίζει ακριβώς ως σημεία πρόσβασης σε sandbox, TEFs, AI Factories και υπηρεσίες υποστήριξης για καινοτόμους φορείς. Συνεπώς, έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ως «προθάλαμος» για την προ-δοκιμή, την ωρίμανση του σχεδίου, την προσομοίωση κινδύνων και την παραπομπή σε κατάλληλες τεχνολογικές υποδομές.

Για τους λόγους αυτούς σκόπιμο κρίνεται να συμπληρωθεί στο ως άνω προτεινόμενο άρθρο ότι για την διευκόλυνση και την προετοιμασία της αίτησης συμμετοχής τους στο ρυθμιστικό δοκιμαστήριο TN οι πάροχοι ή οι μελλοντικοί πάροχοι συστημάτων TN μπορούν να απευθύνονται στους Ευρωπαϊκούς Κόμβους Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIHs) που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, όπως αυτοί αναγράφονται στην επίσημη ιστοσελίδα του δικτύου τους, European Digital Innovation Hubs Network.

Επίσης, χρήσιμο θεωρείται να διευκρινιστεί ότι με το ρυθμιστικό δοκιμαστήριο TN μπορούν να συνεργάζονται οι Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIHs) που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της αποστολής τους να συνδέουν τους ωφελούμενους τους με το ευρύτερο Ευρωπαϊκό οικοσύστημα καινοτομίας της Τεχνητής Νοημοσύνης.

Άρθρο 13- Δοκιμές σε πραγματικές συνθήκες

Το άρθρο 60 του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 (AI Act) ορίζει το νομικό πλαίσιο για τη δοκιμή συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης (TN) υψηλού κινδύνου σε συνθήκες πραγματικού περιβάλλοντος.

Απαιτεί από τους παρόχους ή υποψήφιους παρόχους να πληρούν συγκεκριμένες εγγυήσεις προτού δοκιμάσουν τέτοια συστήματα εκτός εργαστηρίου, και συγκεκριμένα:

- Συγκατάθεση: Απαιτείται ενημερωμένη συγκατάθεση από τα φυσικά πρόσωπα που θα συμμετάσχουν στη δοκιμή, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων.
- Άδεια Εποπτείας: Η δοκιμή επιτρέπεται μόνο κατόπιν αδειοδότησης από την αρμόδια εθνική αρχή εποπτείας της αγοράς του κράτους μέλους όπου θα λάβει χώρα.
- Αντιμετώπιση Κινδύνων: Κάθε σοβαρό περιστατικό που εντοπίζεται κατά τη δοκιμή πρέπει να αναφέρεται αμέσως στην αρχή εποπτείας, θεσπίζοντας παράλληλα μέτρα άμεσου μετριασμού ή προσωρινής αναστολής της δοκιμής.
- Ευθύνη: Ο πάροχος φέρει την πλήρη ευθύνη για τυχόν ζημιές που προκαλούνται κατά τη διάρκεια της δοκιμής σύμφωνα με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο ευθύνης.

Η εφαρμογή του άρθρου 13 μπορεί να λειτουργήσει μόνο αν αντιμετωπιστούν ως «δομικές» τέσσερις κατηγορίες κινδύνων: νομική αβεβαιότητα αρμοδιότητας, ανεπαρκής τεκμηρίωση του πλάνου δοκιμών, ελλειπείς εγγυήσεις για τα υποκείμενα των δοκιμών και χαμηλή επιχειρησιακή ετοιμότητα των αρχών ελέγχου. Το άρθρο 13, σε συνδυασμό με το άρθρο 60 του Κανονισμού για την TN, απαιτεί ουσιαστικά ένα πλήρες πλαίσιο προ-έγκρισης, εποπτείας, καταγραφής, διαχείρισης συμβάντων και δυνατότητας άμεσης διακοπής της δοκιμής.

Από την επισκόπηση και σύγκριση των προαναφερόμενων άρθρων του Κανονισμού και του υπό επεξεργασία νομοσχεδίου προκύπτουν ορισμένα ζητήματα:

Πρώτον, η διάκριση μεταξύ «έγκρισης» και «αδειοδότησης» στο εθνικό κείμενο, η οποία είναι δυνατόν να δημιουργήσει σύγχυση. Το άρθρο 60 του Κανονισμού προβλέπει ότι, αν δεν δοθεί απάντηση εντός 30 ημερών, η δοκιμή θεωρείται εγκεκριμένη, εκτός αν το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει σιωπηρή έγκριση. Η εθνική ρύθμιση, όπως προτείνεται, επιλέγει ρητή γραπτή άδεια και αποκλείει το τεκμήριο έγκρισης, άρα πρέπει να αιτιολογηθεί καθαρά ως αυστηρότερη διαδικαστική επιλογή και να αποσαφηνιστεί ότι δεν παραβιάζει τον Κανονισμό.

Δεύτερον, η πιθανή αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων: η Α.Π.Δ.Π.Χ. και οι αρχές εποπτείας της αγοράς έχουν κοινό ρόλο, αλλά χωρίς ενιαίο επιχειρησιακό πρωτόκολλο υπάρχει κίνδυνος καθυστερήσεων, διπλών αιτημάτων και αντικρουόμενων όρων.

Τρίτον, η πλήρης προστασία των συμμετεχόντων, ιδίως ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, γιατί οι πραγματικές συνθήκες δοκιμής συνεπάγονται έκθεση σε μη πλήρως ώριμα συστήματα και σε πιθανές διακριτικές ή λανθασμένες αποφάσεις.

Τέταρτον, η διαχείριση της ευθύνης και των ρόλων μεταξύ παρόχου, μελλοντικού παρόχου και φορέα εφαρμογής, καθώς χωρίς συμβατική και τεχνική αποσαφήνιση θα δυσκολεύει η απόδοση ευθυνών αν προκύψει συμβάν.

Τεχνικές προϋποθέσεις

Απαιτείται λεπτομερές σχέδιο δοκιμών με σαφή ορισμό σκοπού, κριτηρίων επιτυχίας, ορίων χρήσης, μεθόδων παρακολούθησης, μηχανισμών ανθρώπινης επίβλεψης και κανόνων άμεσης παύσης. Το σχέδιο πρέπει να περιλαμβάνει διαδικασίες αναστρεψιμότητας των αποτελεσμάτων, ώστε οι προβλέψεις, συστάσεις ή αποφάσεις του συστήματος να μπορούν να ακυρωθούν ή να παρακαμφθούν χωρίς βλάβη για τα πρόσωπα.

Χρειάζονται, επίσης, ισχυρά μέτρα κυβερνοασφάλειας, πλήρης καταγραφή συμβάντων, έλεγχοι πρόσβασης, απομόνωση του δοκιμαστικού περιβάλλοντος από παραγωγικά συστήματα και σαφές πρωτόκολλο διαγραφής ή ανωνυμοποίησης δεδομένων μετά το πέρας της δοκιμής. Για συστήματα που χρησιμοποιούν δεδομένα τρίτων πηγών ή διασυνοριακές ροές δεδομένων, πρέπει να υπάρχουν νομικές και τεχνικές δικλείδες για τη νόμιμη μεταφορά και την αποφυγή μη επιτρεπτής εξαγωγής δεδομένων σε τρίτες χώρες. Επίσης, οι φορείς που συμμετέχουν στη δοκιμή πρέπει να έχουν πρόσβαση σε τεκμηρίωση, εγχειρίδια χρήσης και σαφείς διαδικασίες αναφοράς σοβαρού συμβάντος.

Επιχειρησιακές προϋποθέσεις

Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η δοκιμή πρέπει να υλοποιείται μόνο από ομάδα με επαρκή τεχνογνωσία, σαφές οργανόγραμμα ευθυνών και ικανότητα άμεσης αντίδρασης σε περιστατικά. Η συμφωνία μεταξύ παρόχου και φορέα εφαρμογής πρέπει να ορίζει ρητά ποιος ελέγχει τι, ποιος έχει δικαίωμα παύσης, ποιος ενημερώνει τους συμμετέχοντες και ποιος ενεργοποιεί το σχέδιο ανάκλησης ή διόρθωσης.

Ρόλος των κόμβων - EDIHs

Οι Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας είναι ιδιαίτερα χρήσιμοι γιατί το ενωσιακό πλαίσιο τους προορίζει ακριβώς ως σημεία πρόσβασης σε sandbox, TEFs, AI Factories και υπηρεσίες υποστήριξης για καινοτόμους φορείς. Άρα, μπορούν όπως προαναφέρθηκε να λειτουργήσουν ως «προθάλαμος» για την προ-δοκιμή, την ωρίμανση του σχεδίου, την προσομοίωση κινδύνων και την παραπομπή σε κατάλληλες τεχνολογικές υποδομές.

Το AI Factory «ΦΑΡΟΣ» έχει ισχυρή προστιθέμενη αξία, επειδή παρέχει υπολογιστική ισχύ, δεδομένα και εξειδικευμένη υποστήριξη για startups, ΜμΕ, ερευνητικά κέντρα και δημόσιους φορείς, με έμφαση στην υγεία, τον πολιτισμό, τη γλώσσα και τη βιωσιμότητα. Συνεπώς, μπορεί να αποτελέσει κρίσιμη υποδομή για τη φάση προετοιμασίας, stress testing, προσομοίωσης και τεχνικής επαλήθευσης πριν από δοκιμή σε πραγματικές συνθήκες. Το Κέντρο ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ για την ΤΝ είναι επίσης πολύτιμο ως ερευνητικός κόμβος που συνδέει την ελληνική και διεθνή κοινότητα ΑΙ, ιδιαίτερα σε επίπεδο μεθοδολογίας, αξιολόγησης μοντέλων, bias analysis και επιστημονικής τεκμηρίωσης.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, για την βελτίωση του πλαισίου δοκιμών σε πραγματικές συνθήκες εκτός ρυθμιστικών δοκιμαστηρίων Τεχνητής Νοημοσύνης σκόπιμο κρίνεται:

- Να δημιουργηθεί ενιαίο εθνικό πρωτόκολλο δοκιμών πραγματικών συνθηκών με υποδείγματα για σχέδιο δοκιμής, ενημέρωση συμμετεχόντων, συμφωνία ρόλων και αναφορά σοβαρών συμβάντων.
- Να θεσπιστεί μηχανισμός «προ-αξιολόγησης» μέσω EDIHs, AI Factory ΦΑΡΟΣ και Κέντρου ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ, ώστε το σχέδιο να ωριμάζει τεχνικά πριν φτάσει στην αρχή.
- Να δημιουργηθεί κοινή ομάδα υποστήριξης Α.Π.Δ.Π.Χ. – αρμόδιων αρχών – τεχνικών κόμβων για σύνθετες δοκιμές υψηλού ρίσκου.
- Να προβλεφθεί ρητή υποχρέωση ανθρώπινης εποπτείας (human oversight), audit logs και δυνατότητα άμεσης αναστολής ή ανάκλησης του αποτελέσματος της δοκιμής.
- Να ενσωματωθεί η αλγοριθμική εκτίμηση αντικτύπου προς αξιολόγηση θεμελιωδών δικαιωμάτων και η εκτίμηση αντικτύπου ιδιωτικότητας, όπου απαιτείται, πριν από την έναρξη λειτουργίας κάθε συστήματος.
- Να αξιοποιηθεί το AI Factory «ΦΑΡΟΣ» για υπολογιστικούς πόρους και data governance, τα EDIHs για επιχειρησιακή ωρίμανση και το Κέντρο ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ για ερευνητική αξιολόγηση και μεθοδολογική υποστήριξη.

Συνολικά, το άρθρο 13 αξιολογείται ως σωστή νομοθετική επιλογή, πλην όμως για να λειτουργήσει στην πράξη χρειάζεται εγγυήσεις α) πιο αυστηρής διαδικαστικής αρχιτεκτονικής, με τεχνικά πρότυπα δοκιμών και με ισχυρή διαλειτουργικότητα μεταξύ εποπτικών και υποστηρικτικών φορέων και β) ρητής, συνειδητής και ενημερωμένης συγκατάθεσης των πολιτών/χρηστών που θα επηρεαστούν στο πλαίσιο δοκιμών σε πραγματικές συνθήκες. Σκόπιμη κρίνεται η απαγόρευση δοκιμών σε ευάλωτες ομάδες, χωρίς την εποπτεία εθνικού συμβουλίου δεοντολογίας.

Άρθρο 21- Μητρώο συστημάτων Τεχνητής Νοημοσύνης

Το άρθρο 21 δημιουργεί ενιαίο μητρώο συστημάτων ΤΝ του Δημοσίου στην Ειδική Γραμματεία Τεχνητής Νοημοσύνης και Διακυβέρνησης Δεδομένων του

Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (καταργώντας το συναφές άρθρο 8 του Ν 4961/2022 και την αρμοδιότητα της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας).

Ως γνωστόν, η Ελλάδα εφαρμόζει λύσεις AI σε κρίσιμους τομείς της δημόσιας διοίκησης, όπως ο εικονικός ψηφιακός βοηθός **mAigov** του Gov.gr που απαντά σε ερωτήσεις πολιτών για δημόσιες υπηρεσίες, εκδίδει έγγραφα και απλοποιεί τη γραφειοκρατία, οι **φορολογικοί Έλεγχοι της ΑΑΔΕ** με χρήση predictive analytics και αλγορίθμων από για τον **εντοπισμό φοροδιαφυγής**, διασταύρωση στοιχείων και ανάλυση ύποπτων συναλλαγών, η **Δημόσια Διοίκηση** με την εισαγωγή συστημάτων AI για την **ανάλυση στόχων και την αξιολόγηση του προσωπικού** με σκοπό την αξιοκρατία και την αποδοτικότητα, το **Εθνικό Εργοστάσιο AI της ΦΑΡΟΣ ΑΕ** με την ίδρυση ειδικής δομής (με τη συμμετοχή της ΗΔΙΚΑ) για την ανάπτυξη εγχώριων μοντέλων AI, ειδικά στον τομέα της **ψηφιακής υγείας κ.λπ.**

Ωστόσο, δεν διευκρινίζεται αν και σε ποια έκταση το Μητρώο θα είναι δημόσιο, ποιες πληροφορίες θα δημοσιοποιούνται, ποια θα είναι η πρόσβαση πολιτών και ερευνητών σε αυτό κ.λπ. Σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, ο Καναδάς εφαρμόζει δημόσιο Algorithmic Impact Registry, ενώ η Ολλανδία τηρεί Algorithm Register.

Το μητρώο συστημάτων TN για φορείς του δημόσιου τομέα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέτρο διαφάνειας και λογοδοσίας, πλην όμως απαραίτητη κρίνεται η υποχρεωτική δημοσιοποίηση των ελάχιστων αναγκαίων στοιχείων διαφάνειας, ήτοι του σκοπού του συστήματος, της κατηγορίας κινδύνου, του φορέα χρήσης, της εκτίμησης επιπτώσεων και των μέτρων ανθρώπινης εποπτείας με τήρηση των αρχών ασφάλειας, σεβασμού του εμπορικού και βιομηχανικού απορρήτου και εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, χρήσιμη θεωρείται η υποχρέωση περιοδικής επικαιροποίησης του και η διαλειτουργικότητά του με το Παρατηρητήριο και τις εποπτικές αρχές.

Άρθρο 22- Παρατηρητήριο TN

Το Παρατηρητήριο TN μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο στρατηγικής παρακολούθησης. Ωστόσο, η αποστολή του παραμένει γενική και χρειάζεται πιο

μετρήσιμους στόχους, δείκτες και διαδικασία δημοσίευσης αποτελεσμάτων, σε ετήσια βάση. Ως εκ τούτου, σημαντικό κρίνεται να οριστούν ετήσιο πρόγραμμα εργασιών, δείκτες παρακολούθησης και υποχρεωτική δημόσια ετήσια έκθεση με συγκεκριμένα δεδομένα προόδου.

Άρθρο 25- Καταργούμενες Διατάξεις

Με το ως άνω προτεινόμενο άρθρο προβλέπεται πλήρης κατάργηση του Κεφαλαίου Β' του ν. 4961/2022. Δεδομένου, όμως ότι στις καταργούμενες διατάξεις συμπεριλαμβάνονται ρυθμίσεις, η έλλειψη των οποίων θα οδηγήσουν σε μείωση του προστατευτικού πλαισίου, σκόπιμο είναι τα άρθρα αυτά **να διατηρηθούν σε ισχύ**, ως συμπληρωματικά προς τον Κανονισμό AI Act και τα εφαρμοστικά του μέτρα.

Ειδικότερα σκόπιμο είναι να μην καταργηθούν:

Το **Άρθρο 5 (Αλγοριθμική Εκτίμηση Αντικτύπου) του ν. 4961/2022**: Η AI Act απαιτεί Εκτίμηση Επιπτώσεων (FRIA) *μόνο* για συστήματα υψηλού κινδύνου. Το άρθρο 5 του ν. 4961/2022 κάλυπτε *όλα* τα συστήματα του Δημοσίου.

Το **Άρθρο 6 (Υποχρεώσεις Διαφάνειας & Δικαίωμα Εξήγησης) του ν. 4961/2022**, το οποίο διασφάλιζε τη ρητή δημόσια υποχρέωση διαφάνειας και την ενημέρωση του υποκειμένου.

Το **Άρθρο 7 (Υποχρεώσεις Ανοικτού Κώδικα / Επαναχρησιμοποίησης) του ν. 4961/2022**, το οποίο προέβλεπε τη διάθεση βελτιώσεων και κώδικα.

Απαραίτητη θεωρείται, όμως, σχετική τροποποίησή του με σκοπό την **αναβάθμιση της ρήτρας "Public Money, Public Code"**, ώστε τα συστήματα και οι βελτιώσεις που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους να διατίθενται **υποχρεωτικά ως λογισμικό ανοικτού κώδικα** (κατά προτίμηση υπό την άδεια European Union Public Licence - EUPL). Τυχόν εξαίρεση, σκόπιμο κρίνεται, να επιτρέπεται μόνο κατόπιν αιτιολογημένης τεκμηρίωσης για λόγους ασφαλείας, δικαιωμάτων τρίτων, στρατιωτικού/εμπορικού απορρήτου ή υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος.

Άρθρα 26 έως 29 -Ρυθμίσεις Κτηματολογίου

Τα παραπάνω άρθρα, όπως προαναφέρθηκε, περιέχουν ειδικές ρυθμίσεις για τα Κτηματολογικά Γραφεία Ρόδου και Κω-Λέρου, εξουσιοδοτικές διατάξεις για ζητήματα του νπδδ «Ελληνικό Κτηματολόγιο», μεταβατικές διατάξεις για την εφαρμογή των άρθρων 8, 9 και 10 του ν. 5142/2024 και για το προσωπικό με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Αορίστου Χρόνου των καταργούμενων ειδικών άμισθων Υποθηκοφυλακείων και δεν έχουν καμία σχέση με τις προβλέψεις με σκοπό πλήρους υιοθέτησης του Κανονισμού AI Act. Μάλιστα, αν και στο άρθρο 2 παρ. 11 του Κανονισμού ορίζεται ρητά ότι «Ο παρών κανονισμός δεν εμποδίζει την Ένωση ή τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους ως προς την προστασία των δικαιωμάτων τους» αυτό τελικά ορίζεται (in fine) και συστήνεται από τον ενωσιακό νομοθέτη για την περίπτωση της «χρήσης συστημάτων TN από τους εργοδότες ή να ενθαρρύνουν ή να επιτρέπουν την εφαρμογή ευνοϊκότερων συλλογικών συμβάσεων για τους εργαζομένους» και όχι ως δυνατότητα θεσπίσεως διατάξεων τροποποιητικού, μεταβατικού και καταργητικού χαρακτήρα άλλων ασχέτων - διοικητικού, εσωτερικής λειτουργίας και εργατικού περιεχομένου- διατάξεων ή και νομοθετημάτων με το υπό εξέταση νομοσχέδιο.

Άρθρα 35 έως 39- Ρυθμίσεις για την ψηφιοποίηση της διαδικασίας καταχωρίσης των ληξιαρχικών γεγονότων

Ομοίως, τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και από τις διατάξεις των άρθρων 35 έως 39, τα οποία στην ουσία είναι επανάληψη και προσαρμογή των κατ' ιδίαν διατάξεων του παλαιού νόμου (Ν. 344/1976), στα νέα νομοθετικά δεδομένα της διεύρυνσης των νομικών εννοιών των ληξιαρχικών γεγονότων, λόγω του ότι η κοινωνική εξέλιξη επέβαλε νέες μορφές πηγών και αφορμών δημιουργίας και καταγραφής ληξιαρχικώς ενδιαφερόντων γεγονότων και δημιουργηθεισών κοινωνικώς καταστάσεων, όπως λ.χ. η έννοια της συμβίωσης όπως την ορίζει ο νόμος να συνιστά μια αυτοτελή νομική κατάσταση ενώσεως φυσικών προσώπων (του ίδιου ή διαφορετικού φύλου).

Άρθρο 35- Καθήκοντα Ληξιάρχου – αντικατάσταση άρθρου 4 του Ν. 344/1976

Στο άρθρο αυτό προβλέπεται μεταξύ άλλων ότι ο Ληξίαρχος υποχρεούται να διενεργεί έλεγχο νομιμότητας πριν από την καταχώριση κάθε πράξης βάσει επίσημων στοιχείων και με αυτεπάγγελτη αναζήτηση στο Ο.Π.Σ. «Μητρώο Πολιτών». Επειδή Ληξίαρχος μπορεί να διοριστεί εκτός από τον Δήμαρχο ή τον νόμιμο αναπληρωτή του και υπάλληλος του Δήμου (άρθρο 2 του Ν. 344/1976), σκόπιμη είναι η βελτίωση της εν λόγω ρύθμισης ως προς τη δυνατότητα χορήγησης τέτοιου είδους αρμοδιότητας σε υπάλληλο ενόψει της ως άνω υποχρέωσης, αλλά και περαιτέρω εξειδίκευση των απαιτούμενων προϋποθέσεων.

Με άρθρο 2 παρ. 8 του Ν.344/1976 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 9 παρ. 17 του Ν.2307/1995, οι ληξίαρχοι αποζημιώνονταν σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δημοτικών Υπαλλήλων. Η αποζημίωση αυτή, ενόψει της βαρύνουσας σημασίας και της απαιτούμενης υπευθυνότητας της θέσης σκόπιμο είναι να διατηρηθεί, ακόμα και σε περίπτωση νομοτεχνικών βελτιώσεων των σχετικών άρθρων.

Άρθρο 36- Ληξιαρχικά Βιβλία – Ληξιαρχικές Πράξεις – Αντικατάσταση άρθρου 8 Ν.344/1976

Στην παρ. β του ως άνω άρθρου στην οποία ορίζεται ότι σε κάθε ληξιαρχείο τηρούνται βιβλία «Γάμων», σκόπιμη είναι η διευκρίνιση ότι αυτά αφορούν τόσο πολιτικούς, όσο και θρησκευτικούς γάμους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Ο.Κ.Ε.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη έχει ήδη κάνει την εμφάνισή της με εμφατικό τρόπο ιδίως τα τελευταία χρόνια, ενώ αναμένεται και στην συνέχεια να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο, λειτουργώντας καταλυτικά στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις και επιφέροντας σημαντικές αλλαγές στους τομείς της οικονομίας, της εργασίας, της

υγείας, της εκπαίδευσης, ακόμα και στην λειτουργία της καθημερινότητας των πολιτών. Η αλματώδης εξέλιξή της, δημιουργεί νέες προοπτικές ευκαιριών για την ανάπτυξη της χώρας, ενώ ταυτόχρονα επιφέρει σοβαρές προκλήσεις για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εκτιμά ότι το νομοσχέδιο του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης περιέχει στο Μέρος Α' σημαντικές ρυθμίσεις για την υλοποίηση των υποχρεώσεων που περιέχονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1689, με σκοπό την εναρμόνιση του εθνικού δικαίου με τις δεσμευτικές προβλέψεις του για την ανάπτυξη ενός ασφαλούς περιβάλλοντος ανάπτυξης της ΤΝ, υπό το πρίσμα των αρχών διαφάνειας και υπευθυνότητας. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι με το προτεινόμενο νομοσχέδιο η χώρα μας επιχειρεί μια έγκαιρη και συγκροτημένη προσπάθεια υιοθέτησης εθνικών μέτρων εφαρμογής εντός του πλαισίου αυτού και θέσπισης ενός λειτουργικού εθνικού πλαισίου εποπτείας.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ως βασική αδυναμία του νομοσχεδίου το γεγονός ότι αντιμετωπίζει την εποπτεία της ΤΝ κυρίως ως ζήτημα προστασίας δεδομένων και διοικητικού συντονισμού, ενώ η διεθνής τάση είναι η δημιουργία πολυτομεακών, τεχνικά ισχυρών και ανεξάρτητων μηχανισμών εποπτείας, με έμφαση σε τεχνικούς ελέγχους αλγορίθμων, σε εξειδικευμένη τεχνογνωσία, και σε ρυθμιστική εποπτεία βάσει ανάλυσης κινδύνου συστημάτων και εφαρμογών.

Με άλλα λόγια, η αποτελεσματική εποπτεία της ΤΝ προϋποθέτει συνεργασία, συντονισμό και διάκριση ρόλων μεταξύ αρχών εποπτείας της αγοράς, θεσμική ανεξαρτησία, λογοδοσία και διαφάνεια, καθώς και αποτελεσματικό έλεγχο των συστημάτων ΤΝ που χρησιμοποιεί το Δημόσιο αλλά και ο ιδιωτικός τομέας.

Στο πλαίσιο αυτό, προς το σκοπό του συντονισμού και της άρσης τυχόν συγκρούσεων, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί σκόπιμη τη δημιουργία ενός θεσμοθετημένου «εσωτερικού μηχανισμού συνεκτικότητας» μεταξύ ΑΠΔΠΧ και των συναρμόδιων εποπτικών αρχών, όπως προβλέπεται στον Κανονισμό για την ΤΝ και σε περίπτωση διχογνωμίας μεταξύ αρχών – σε συνέχεια σχετικής πρότασής της και σε προηγούμενες Γνώμες της- την πρόβλεψη δημιουργίας ενός Εθνικού Εποπτικού

Συμβουλίου TN (AI Supervisory Board), με συμμετοχή όλων των συναρμοδίων αρχών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιτυχής εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων θα εξαρτηθεί από τη **δεύτερη εφαρμοστική φάση** (εκτελεστικές πράξεις, υπουργικές αποφάσεις, μνημόνια συνεργασίας), για την οποία σκόπιμη κρίνεται εκτενής και πλήρως συμπεριληπτική διαβούλευση, καθώς και από τη **δημοσιονομική στήριξη** των εποπτικών αρχών, ώστε να μετατραπεί το ρυθμιστικό πλαίσιο άμεσα σε λειτουργικό.

Επιπλέον, Ο.Κ.Ε συμπεραίνει ότι η αποτελεσματικότητα του νομοσχεδίου στην πράξη θα κριθεί από την ικανότητα των οριζόμενων ως συναρμόδιων για την εφαρμογή του ελληνικών αρχών να επιβλέψουν τη συμμόρφωση των προμηθευτών με το προβλεπόμενο στην Πράξη για την TN **σύστημα διαχείρισης κινδύνου**. Πρόκειται για μία συνεχή και επαναληπτική διαδικασία που εφαρμόζεται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής ενός συστήματος TN υψηλού κινδύνου. Απαιτεί τακτική συστηματική επικαιροποίηση (προσδιορισμό και ανάλυση των γνωστών και προβλέψιμων κινδύνων, επιπτώσεις επί ευλόγως προβλέψιμης κακής χρήσης εκτός αρχικού σκοπού, αξιολόγηση άλλων πιθανών κινδύνων βάσει ανάλυσης δεδομένων που συλλέγονται από το σύστημα παρακολούθησης μετά τη διάθεση στην αγορά, θέσπιση κατάλληλων μέτρων διαχείρισης κινδύνου κ.λπ). Η δε επαρκής στελέχωση και χρηματοδότηση των αρχών που είναι επιφορτισμένες με αυτόν τον σύνθετο ρόλο αποτελεί λυδία λίθο και όρο επιτυχίας της ευρύτερης εθνικής αυτής αναπτυξιακής προσπάθειας με αιχμή του δόρατος την επωφελή ενσωμάτωση της TN στην παραγωγή, στην οικονομία και την κοινωνία.

Σημαντικές επιμέρους βελτιώσεις επί του προτεινόμενου νομοσχεδίου στο πλαίσιο υιοθέτησης αποτελεσματικών μέτρων κατά τα ανωτέρω αναλυτικά αναφερόμενα θα αποτελούσαν:

➤ Η αντιμετώπιση ανεπάρκειας πρόβλεψης για αλγοριθμικούς ελέγχους με πρόβλεψη δυνατότητας των αρχές εποπτείας να μπορούν να ζητούν datasets, model cards, να εκτελούν ανεξάρτητες δοκιμές και να αναθέτουν εξωτερικούς τεχνικούς ελέγχους.

➤ Η πρόβλεψη για τεχνική επάρκεια προσωπικού των αρμόδιων αρχών για τη λειτουργία του ρυθμιστικού δοκιμαστηρίου TN.

➤ Η θεσπίση «Ετήσιου Σχεδίου Εποπτείας TN» στο πλαίσιο ενίσχυσης διαφάνειας και λογοδοσίας.

➤ Ο εμπλουτισμός αρμοδιοτήτων του Παρατηρητηρίου TN για την παρακολούθηση των επιπτώσεων των συστημάτων TN στην αγορά εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις και την απασχόληση.

➤ Ο εμπλουτισμός αρμοδιοτήτων του Κέντρου Συντονισμού και Τεχνογνωσίας στην ΕΕΤΤ για την έκδοση τεχνικών κατευθυντήριων γραμμών, την ανάπτυξη εργαλείων ελέγχου αλγορίθμων, την δημιουργία AI testing laboratory και την διεξαγωγή τεχνικών ελέγχων (audits) και για τη συνεργασία του με την Ο.Κ.Ε., τους κοινωνικούς εταίρους και την ακαδημαϊκή κοινότητα για την κατάρτιση των Κωδίκων Δεοντολογίας.

➤ Η βελτίωση του πλαισίου δοκιμών σε πραγματικές συνθήκες εκτός ρυθμιστικών δοκιμαστηρίων Τεχνητής Νοημοσύνης.

➤ Η υποχρεωτική δημοσιοποίηση των ελάχιστων αναγκαίων στοιχείων διαφάνειας στο Μητρώο Συστημάτων TN του δημοσίου τομέα με τήρηση των αρχών ασφάλειας, σεβασμού του εμπορικού και βιομηχανικού απορρήτου και εμπιστευτικότητας.

➤ Η διατήρηση σε ισχύ άρθρων 5, 6 και 7 (με τις κατάλληλες τροποποιήσεις) του ν. 4961/2022 και η συμπληρωματική εφαρμογή τους προς τον Κανονισμό AI Act και τα μέτρα εφαρμογής του προς ενίσχυση του προστατευτικού πλαισίου.

Επιπροσθέτως, οι περιεχόμενες σε προηγούμενες συναφείς και θεσμικά συνδεδεμένες Γνώμες της Ο.Κ.Ε. προτάσεις της α) για θέσπιση και λειτουργία ενιαίου «Εθνικού Συμβουλίου TN», β) για πλήρη αξιοποίηση ουσιαστικού και επαρκούς κοινωνικού διαλόγου, γ) για ανάπτυξη δεοντολογικής, ασφαλούς και ανθρωποκεντρικής TN με έμφαση και στην κοινωνική και περιβαλλοντική ευημερία, δ) για εξειδίκευση τεχνικών εγγυήσεων για την προστασία προσωπικών δεδομένων (ανωνυμοποίηση/κρυπτογράφηση), ε) για κωδικοποίηση δεοντολογικών αρχών, στ) για διάδοση της εργαλειοθήκης της ΕΟΚΕ για τη χρήση της TN, ζ) για διαμόρφωση μηχανισμού ενημέρωσης και καθοδήγησης των πολύ μικρών και μικρών

επιχειρήσεων ως προς τη χρήση της ΤΝ, θα καθιστούσε το εν λόγω εγχείρημα της πολιτείας πιο συνεκτικό και ολοκληρωμένο.

Τέλος, όσον αφορά στο Μέρος Β' του νομοσχεδίου θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε ένα τόσο σοβαρό νομοθέτημα, επί ενός ζητήματος τόσο σύνθετου, όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη, όπου κυριαρχούν δύσκολα νομικο-τεχνικά ζητήματα και ταυτόχρονα υφίσταται αυστηρά η υποχρέωση συμμόρφωσης του εσωτερικού νομοθέτη να προσαρμόζει και εξειδικεύει όσα ένας ευρωπαϊκός Κανονισμός ορίζει και επιβάλλει, δεν κρίνεται ορθό στο πλαίσιο των κανόνων καλής νομοθέτησης να εισάγονται διατάξεις οι οποίες εξυπηρετούν τελείως διαφορετικές νομοθετικές και κοινωνικές ανάγκες, καθόσον οι τελευταίες δεν φαίνεται να συνάδουν με το σκοπό των υπόλοιπων ρυθμίσεων, ούτε (οι περισσότερες τουλάχιστον) να έχουν επείγοντα χαρακτήρα.